

Sisällys

2/1994

Rami Lindroos Pääkirjoitus.....	3
Jarmo Komi & Jyrki Normaja Lintuharvinaisuudet Varsinais-Suomessa 1992.....	4
Jyrki Normaja Määrittyskilpailun vastaukset.....	9
Persona non grata Laardinsirrin ihmeellinen tapaus.....	10
Sampo Kunttu, Tuomas Kunttu & William Velmala Lintukesä 1991 Varsinais-Suomessa.....	14
Jouko Högmänder & Mika Miettinen Jurmon kylän saariston pesimälinnusto 1993.....	24
Sampo Kunttu Havaintojen ilmoittaminen.....	28
Esko Gustafsson Uhanalaisten lintujen esiintyminen Varsinais-Suomessa 1980-90 lukujen taittessa.....	31
Osoitemuistio.....	35

Kannen kuva: **Kyhmyjoutsen** Mikko Tamminen, Naantali 26.2.1984.

Ukuli 25. vsk. ISSN 0782-8195 Julkaisija/Utgivare Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry PL 67, 20101 Turku Åbo Ornitologiska Förening rf PB 67, 20101 Åbo. Päätoimittaja/Chefredaktör Toimittajat/Redaktörer Rami Lindroos, puh.2334281, Sampo Kunttu, puh.921-304424. Jäsenet saavat lehden ilmaiseksi. Medlemmar erhåller tidningen gratis. Ilmoitushinnat/Annonspriser 1/1 s.700 mk, takakansi 800 mk 1/2 s.500 mk, 1/3 s.400 mk 1/4 s.300 mk Painopaikka/Tryckeri KELAn tutkimuskeskus, kirjapaino 1994.

Jonko Hakala, Jumo

Kuluva vuosi

Tämä vuosi alkoi niinkuin kaikki muutkin vuodet, ensimmäiset päivät tiukkaa vuodenpinnapainotteista retkeilyä. Sen jälkeen tasainen sopeutuminen normaalielämään. Pimeässä kouluun, pimeässä pois. Retkeilyä vain viikonloppuisin. Retkeilyä arktisessa talvessa, ei lintuja. Tätä rutiinia puuduttavat pari kolme kuukautta.

Juuri kun on hullujenhuoneasteella, tulevat ensimmäiset muuttajat. Kiurut, pulmuset ja kyyhkyt puolen metrin umpihangessa. Jokunen töyhtöhyppä siellä täällä. Retkeily maistuu taas. Elämä alkaa voittaa. Mielelön halu mahdollisimman ulos saaristoon, onhan kevät siellä aivan eri asteella, jos on. Aluksi muutama turha yritys kelirikon vuoksi ja sitten pariaksi päiväksi palelemaan kuolleeseen saareen.

Alkukevään iloa kestää vain hetken. Pian lajeja saapuu jo sitä tahtia, ettei mukana tahdo pysyä. Enää ei voi retkeillä lähellä, vaan on päästävä kauas, sillä eihän lähellä voi harvinaisia lintuja nähdä. Pian alkaa vihreä taikalaatikko piipittää säännölliseen tahtiin. Äkkilähdöt ja mielelön kiire joka paikkaan. Tuttuja näkee milloin missäkin kaatopaikalla tai joutomaa-alueella.

Ja sitten saapuu kesä, rauhallisen hiljaiselon aika. Mukavat saaristontakseerausretket ja tietysti loikoilu beachilla silmä silloin tällöin okulaarissa. Aikaa on myös kavereille. Ravintolalaivat, mökki- ja saunaillat, videosessiot.

Mutta valitettavan pian alkaa syksy. Ensin täysipainoista työtä Afroprojektin avustajana. Ei yöunia, märkä kaislikko, etanat ja kirvat. Mutta myös paljon uutta mielenkiintoista katseltavaa ja toivottomia määrittäsongelmia.

Kouluun. Lukion viimeinen vuosi. Linturetkille ehtii vain viikonloppuisin ja lähelle parina arkipäivänä. Linnut poistuvat. Päivät lyhenevät. Pari retkeä saaristoon, pari bongausta, ja voi ihme: On lokakuu!

Mihin juuri alkanut vuosi on kadonnut. Lehtiä tekemättä ja miljoona työtä rästissä. Alkaa armoton raataminen, vuoden työt kahdessa kuukaudessa. Mutta kivaa on ollut, ja näin on aina käynyt ja tulee käymään vuosi vuodelta.

Jouko Hakala, Hanko 3.1.1994

Pikkuruokki oli yksi syksyn mukavista havainnoista. Laji näyttäytyi kerrankin elävänä!

Lintuharvinaisuudet Varsinais-Suomessa 1992

Jarmo Komi ja Jyrki Normaja

ARK:n toiminta 1993

ARK kokoontui vuonna 1993 kaksi kertaa. RK:lle annettiin lausunto 56 havainnosta. ARK:n alaisia havaintoja käsiteltiin 75, joista hylättiin 5 (7%) ja yksi jätettiin toistaiseksi pöydälle. Syksyllä ARK:n toiminnassa alusta alkaen mukana ollut Tapani Numminen luopui jäsenyydestään RK-kiireiden vuoksi. Tapani toimi pitkään ARK:n sihteerinä ja viimeksi puheenjohtajana. Uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Jarmo Komi ja sihteeriksi Jyrki Normaja.

Tarkastettavien lajien listaan on tehty seuraavat muutokset: talvikaudesta 1993 - 1994 alkaen 1.11. -

30.4. välillä tehtyjä isolokkihavainnointoja ei tarkasteta. Heinäkurppahavainnointoja ei vuodesta 1994 alkaen enää tarkasteta pääesiintymisaikaan 15.8. - 15.10. Rariteettikomitea poisti omalta tarkastuslistaltaan listaltaan seuraavat lajit ja ne siirtyvät nyt ARK:n tarkastettaviksi 1.1.1994 alkaen: avosetti, lampiviklo, riuttatiira, isokirvinen, virtavästäräkki, hippiäisunilintu ja taigauunilintu. Lisäksi sepelhanhen alalaji hrota siirtyy ARK:n alaisuuteen samasta päivämäärästä alkaen.

Lajinimen perässä olevista luvuista ensimmäinen kertoo Varsinais-Suomen havaintojen (ei yksilöiden) lukumäärän vuoden 1991 loppuun mennessä, jälkimmäinen lukupari

vuoden 1992 yksilömäärät Varsinais-Suomessa ja koko maassa.

RK:n hyväksymät havainnot

Kapustahaikara

Platalea leucorodia (1,1:1)
21.10. Mie, Mynälahti 1 ikv (Seppo Kotiranta)

Kapustahaikara on aiemmin havaittu Varsinais-Suomessa kerran, 27.-30.10.1979.

Sepelhanhi, alalaji hrota

Branta bernicla hrota (0,1:7)
5.6. Pai, Paimionlahti (Tapani Numminen, Annika Forsten)

Isohaarahaukka *Milvus milvus* (6,5:9)

10.4. Nau, Biskopsö 1 (Seppo Aspe-
lund)

12.4. Pern, Korjärvi ja Laukka 1 S
(Markus Ahola, Pirkko Ahola)

14.4. Sau, Raitniemi 1 2kv SE (Pekka
Loivaranta)

18.4. Pai, Paimionlahti 1 N (Kari Sa-
lonen, Jukka Salonen ym.)

18.4. Pii, Hepojoki 1 E (Tapani Num-
minen, Annika Forsten)

29.4. Pai, Paimionlahti 1 ENE (Pekka
Alho)

18.4. havainnot koskevat samaa
yksilöä. Ilahduttavan monta havain-
toa tästä harvinaisesta petolinnusta,
jonka havainnoista Varsinais-Suo-
messä tehdään suuri osa.

Niittysuohaukka *Circus pygargus*
(32,4:22)

17.-18.5. Pai, Paimionlahti 1 3kv k
(William Velmala, Ville Kirstilä, Ari
Laine ym.)

18.5. Kii, Omenajärvi 1 +2k k (Janne
Riihimäki)

20.5. Pai, Paimionlahti 1 +2kv n (Tom
Lindroos, Hannu Klemola, Jarmo
Komi ym.)

6.6. Pai, Paimionlahti, Meltola 1 +2kv
k (Tapani Numminen, Annika
Forsten)

Pikkukiljukotka *Aquila pomarina*
(?,1:6)

11.8. Sal, Halikonlahti 1 subad (Han-
nu Kormano, Mikko Tamminen)

Arokotka *Aquila nipalensis* (1,1:3)

26.7. Tur, Topinojan kaatopaikka 1
2kv (Jarmo Laine)

TLY:n ja Topinojan toinen havain-
to. Jarmo löysi myös ensimmäisen.

Punajalkahaukka *Falco vespertinus*
(?,10:32)

3.5. Väs, Galtarby 1 +2kv k (Kalle
Rainio, Antti Kause, Heikki Tuomi-
nen)

5.5. Väs, Galtarby 1 +2kv k (Rauno
Varma)

17.-18.5. Pai, Valtatie 1 +2kv k (Jari
Helstola, Jouni Kiviranta, Pasi Laak-
sonen, Tarmo Nurmi)

27.5. Kor, Utö 1 n NE (Ville-Veikko
Salonen, Sampo Laukkanen, William
Velmala)

27.5. Pai, Paimionlahti 1 2kv n (Matti
Lempiäinen)

28.5. Kor, Utö 1 2kv k E (William

Velmala, Sampo Laukkanen, Ville-
Veikko Salonen)

30.5. Nau, Borstö 1 n 2kv (Kalle Rai-
nio, Mikko Ylitalo)

31.5. Pai, Paimionlahti 1 n (Matti Lem-
piäinen, Kari Salonen, Pekka Toola)

31.5. Kor, Utö 1 n lähti E (Ville-
Veikko Salonen)

7.6. 1 2kv k Pai, Paimionlahti (Tapani
Numminen, Matti Lempiäinen)

9.9. Pai, Paimionlahti 1 2kv k (Ras-
mus Mäki, Hannu Klemola, Niklas
Satola ym.)

3.5. ja 5.5. linnut on tulkittu samak-
si yksilöksi.

16.5.1991 Tur, Metsämäki 1 n (Mik-
ko Tamminen)

Poikkeuksellisen runsas koko maasa
(kautta aikojen kolmanneksi run-
sain esiintyminen) ja myös Varsinais-
Suomessa, jossa usein joudutaan seu-
raamaan sivusta Uudenmaan ja Kaak-
kois-Suomen "vesparimassoja".

Avosetti *Recurvirostra avosetta*
(31,2:16)

3.5. Kor, Jurmo 1 (Ville-Veikko Sa-
lonen, William Velmala)

20.5. Sal, Halikonlahti 1 (Jani Laak-
sonen ym.)

6.-7.5.1990 Kor, Jurmo 2 (Rami
Lindroos, Seppo Kallio, Mikko Suho-
nen)

Arohyyppä *Chettusia gregaria*
(0,1:1)

9.6. Kem, Sjöfax 1 (Jukka K. Nurmi)

Uusi laji TLY:n alueelle. Neljäs
havainto maastamme.

Palsasirri *Calidris melanotos* (5,1:2)

17.10. Mie, Mynälahti Aarilahti 1 1kv
(Ville-Veikko Salonen, Jorma Kirjo-
nen)

Maamme myöhäisin havainto.

Lampiviklo *Tringa stagnatilis*
(17,5:26)

14.5. Sal, Halikonlahti 1 (Janne Ri-
ihimäki, Jani Ceder, Timo Koskinen,
Tuomas Seimola)

21.-22.5. Sal, Halikonlahti 1 (Hannu
Kormano, Soili Levelahti, Jouko
Lunden, Jukka J. Nurmi)

26.5. Sal, Halikonlahti 1 (Janne Ri-
ihimäki ym.)

26.5. Sal, Meriniitty 1 (Janne Ri-
ihimäki)

27.5. Sal, Halikonlahti 2 (Tom Lin-
droos, Hannu Kormano)

14.-15.6. Sal, Halikonlahti (Janne

Riihimäki, J. Laaksonen)

26.-27.5. Salossa on tulkittu olleen
2 eri yksilöä. Halikonlahti tuntuu ole-
van maainen lampiviklopaikka.

Riuttatiira *Sterna sandvicensis*
(6,6:22)

26.5. Pyh, Rihtniemi 1 (Hannu Kle-
mola, Markku Santamaa, Tapani San-
tamaa)

1.6. Kor, Jurmo 2 (Jari Helstola)

6.6. Tur, Ruissalo, Kolkka 1 ad (Tom
Lindroos, Kaija Riento)

7.7. Kus, Isokari 3 ad (Kalle Rainio,
Mikko Ylitalo)

Valkosiipitiira

Chlidonias leucopterus (4,2:3)

24.5. Pern, Laukanlahti 2 jp (Janne
Riihimäki ym.)

Pikkuruokki *Alle alle* (?,1:6)

19.9. Kus, Isokari 1 (Pekka Alho,
Hannu Klemola, Jarmo Komi, Jukka
Sillanpää)

Lyhytvarvaskiuru

Calandrella brachydactyla (?,1:3)

5.-17.5. Kor, Utö 1 (Kim Mäkinen,
Lassi Eloranta, Hannu Eloranta, Mi-
kael Nordström, Jukka Salonen ym.)

Sitruunavästäräkki

Motacilla citreola (8,1:6)

9.5. Kor, Jurmo 1 n (Harri Kontka-
nen, Mauri Leivo)

Virtävästäräkki *Motacilla cinerea*
(7,0:3)

9.11.1991 Sal, Halikonlahti 1 (Ras-
mus Mäki, William Velmala)

Mustapäätasku *Saxicola torquata*
(24,2:24)

4.5. Hal, Viurila 1 k (Jani Laaksonen)

15.10. Kor, Utö 1 n-puk., alalaji mau-
ra (Jukka Hauru, Kari Varpenius)

Aavikkotasku *Oenanthe deserti*
(0,1:1)

18.11. Kaa, Mattelmäki 1 k (Kari Ke-
tola, Tapani Numminen, Kari Seppä-
lä)

Uusi laji Varsinais-Suomelle ja seit-
semäs havainto maastamme. Aiem-
mista havainnoista viisi on tehty lop-
puyksyllä.

Kaarinan lintu oli ilmeisesti oleil-
lut jo muutamia päiviä tietyömaalla
ennenkuin se tuli lintuharrastajien tie-
toon.

Kenttäkerttunen

Acrocephalus agricola (1,1:4)

11.7.1992 Hal, Halikonlahti 1
+1kv r (Tapani Numminen, Heikki Assinen, Annika Forsten, Kalevi Sillanpää)

Hippiäisuulintu

Phylloscopus proregulus (n.20,0:9)

11.10.1989 Kor, Jurmo 1 (Jouko Lunden, Rauli Lumio)

Taiga-uulintu

Phylloscopus inornatus (n.34,1:25)

20.9. Pyh, Rihtniemi 1 (Markku T. Santamaa, Tapani Santamaa, Markku Vastiala)

11.10.1989 Kor, Jurmo 1 (Jouko Lunden, Rauli Lumio)

7.9.1991 Kus, Isokari 1 (Jari Helstola, Juhani Virtanen)

Sepelsieppo *Ficedula albicollis* (?;3:4)

2.-6.5. Dra, Kasnäs 1 k (Antti Kause, Kalle Rainio, Heikki Tuominen)

4.5. Kor, Utö 1 k (Kim Mäkinen ym.)

24.5. Kor, Utö 1 2kv k (Antti Kause, Mikko Ylitalo)

Sepel- x kirjosieppo

Ficedula albicollis x hypoleuca

26.5.1985 Tur, Ruissalo, Kasvitieteellinen puutarha 1 k (Arto Puolamaa, Tom Lindroos)

RK:n hylkäämät havainnot

Pikkukiljukotka

19.9. Dra, Lövä 1 subad NE

Kiljukotka

25.4. Sär, Niksaari 1

Punajalkahaukka

4.6. Mer, Iskola 1 n

11.6. Pai, Paimionlahti 1 n

7.5.1978 Dra, Vänä 1 n

Töyhtökiuru

21.9. Pii, Toivonlinna 1

Västaräkki, alalaji *yarrellii*

18.5. Pyh, Rihtniemi 1 k

Taiga-uulintu

27.9.1980 Dra, Vänä 1

ARK:n hyväksymät havainnot

Jääkuikka *Gavia adamsii*

9.11.1991 Tur, Ruissalo Kolkka 1 tp/juv lähti S (Rasmus Mäki, William Velmala)

Jääkuikkalaji *Gavia adamsii/immer*

14.5. Kor, Jurmo 1 jp N (Rasmus Mäki, Rauno Varma)

Pikku-uikku *Tachybaptus ruficollis*

20.2. Naa, Satama 1 (Raimo Heinonen)

9.4. Sal, Halikonlahti 1 jp (Janne Riihimäki)

17.-18.10. Uus, Kuiviraumo 1 (Jukka Sillanpää, Pekka Alho, Hannu Klemola, Jarmo Komi, Jarmo Laine)

29.9.1990 Sal, Halikonlahti 2 (Jari Helstola, Pasi Laaksonen, Tarmo Nurmi)

Kattohaikara *Ciconia ciconia*

12.-14.5.1989 Kaa, Kuusistonlahti 1 (Rami Lindroos, Mikko Suhonen)

Mustahaikara *Ciconia nigra*

3.5. Kem, Pävålsby 1 (Reijo Vikman, Hanna Järvinen)

10.6. Kem, Skoböleträsket 1 (Vilho Laine; ilmoitti Tapani Numminen)

Lyhytnokkahanhi

Anser brachyrhynchos (20,3)

27.4. Pyh, Rihtniemi 1 E (Markku T. Santamaa, Vesa Muurinen, Tapani Santamaa)

29.4. Pyh, Rihtniemi 1 N (Hannu Friman, Hannu Klemola, Markku Santamaa)

5.9. Mie, Mynälahti 1 laskeutui, lähti S (Vesa Virtanen, Ari Vihinen)

Kyhmyhaahka

Somateria spectabilis

19.9. Kus, Isokari 1 +1kv peruspukui-
nen k (Jukka Sillanpää, Pekka Alho,
Hannu Klemola, Jarmo Komi, Jyrki
Normaja)

Vuodesta 1992 alkaen tarkastetaan
vain muut kuin juhlapukuiset vanhat
(+2kv) koiraat.

Muuttohaukka *Falco peregrinus*

17.4. Pai, Paimionlahti 1 ad (Jyrki
Normaja, Jukka Kivelä, Kari Lahtela)

18.4. Rai, Metsäsylytlä 1 ad (Raimo
Heinonen)

29.4. Pyh, Rihtniemi 1 ad N (Hannu Kle-
mola, Hannu Friman, Kalle Haapala, Mark-
ku Santamaa, Tapani Santamaa)

9.5. Pyh, Rihtniemi 1 ad (Markku T.
Santamaa, Tapani Santamaa, Jukka
Sillanpää ym.)

31.8. Dra, Lövä 1 1kv SE (Vesa Vir-
tanen, Ismo Virtanen)

2.9. 1 ad Kor, Jurmo (Jari Helstola,
Juhani Virtanen)

19.9. Uus, Vekara 1 ad (Matti Lem-
piäinen, Raimo Heinonen)

18.-19.4.1988 Pai, Paimionlahti 1
ad (Jari Helstola, Tarmo Nurmi, Ju-
han Rajander)

17.9.1989 Kus, Isokari 1 1kv (Jari
Helstola, Juhani Virtanen)

7.5.1990 Kor, Jurmo 1 ad (Rami
Lindroos, Seppo Kallio, Mikko Su-
honen)

20.9.1991 Kor, Jurmo 1 1kv (Jari
Helstola, Raija Manninen)

Viiriäinen *Coturnix coturnix*

14.6. Suo, Anerionjärvi 1 Ä (Jyrki
Normaja, Henry Lehto, Soili Levee-
lahti)

27.6.-2.7. Lem, Mattila 1 Ä (Pekka
Alho, Jyrki Normaja)

10.7.-5.8. Kem, Sjöfax 1 Ä (Pekka
Loivaranta, Markku Harmanen, Kari
Karhu, Jarmo Laine, Ari Lehtinen,
Jukka K. Nurmi)

Ilahduttavasti saman vuoden aika-
na kolme viiriäistä alueeltamme, jos-
ta viiriäinen on monena vuotena ko-
koonaan kateissa.

Keräkurmitsa

Charadrius morinellus

13.5.1991 Kor, Jurmo 1 jp (Jari
Helstola, Pekka Alho, Tom Lindbom)

18.-20.9.1991 Kor, Jurmo 1 (Jari
Helstola, Raija Manninen)

Heinäkurppa *Gallinago media*

23.5. Kor, Jurmo 1 (Pekka Toola)

11.8. Par, Finby 1 (Bertil Blomqvist)

13.-16.8. Mie, Silakkari 1 (Ville-Veiko
Salonen, Jukka Sillanpää)

30.8. Mie, Silakkari 1 (Ville-Veikko
Salonen, Jukka Sillanpää)

4.-5.9. Mie, Silakkari 1 (Jukka Sillan-
pää, Jarmo Komi)

5.9. Tur, Ävik 1 (Jukka Kivelä, Jyrki
Normaja ym.)

19.9. Mie, Mynäjoen suisto 1 (Jyrki
Normaja, Pekka Alho, Hannu Klemo-
la, Jarmo Komi, Jukka Sillanpää)

7.-10.9.1985 Par, Nulto 1 (Bertil
Blomqvist).

Mustapäätaskusta tehtiin kaksi havaintoa: yksi keväällä ja toinen syksyllä. Kuvan lintu on itäistä maura-rotua.

Rantakurvi *Xenus cinereus*

29.5. Sal, Halikonlahti 1 (Janne Riihimäki)

Leveäpyrstökihu

Stercorarius pomarinus

14.5. Pai, Tuuvala 1 ad vaalea (Tapani Numminen, Annika Forsten)

16.5. Uus, Vekara 4 ad (3 vaaleaa, 1 tumma) N (Raimo Heinonen, Matti Lempiäinen, Harri Päivärinta, Raimo Virtanen)

Isolokki *Larus hyperboreus*

28.12.1991-n.15.2. Naa, Satama 1 1kv (William Velmala, Ilari Sääksjärvi)

1.1.-5.2.92 Tur, Aurajoki 2 2kv 1 3kv (Jyrki Normaja)

27.1.-28.2. Sau, Osmanlahti ja Paddainen -Pai, Tuuvala 1-2 2kv (14.2. 2 yks.) (Tapani Numminen, Annika Forsten)

8.3. Pyh, Rihniemi 1 +4kv (Markku T. Santamaa, Kalle Haapala, Tapani Santamaa)

20.-22.3. Tur, Myllysilta 1 2kv (Sampo Kunttu)

29.3. Mie, Mynälahti 1 2kv (Ville-

Veikko Salonen)

12.4. Mie, Mynälahti 1 2-3kv (Ville-Veikko Salonen, Rolf Karlson)

14.4. Sal, Halikonlahti 1 2-3kv (Jari Helstola, Jouni Kiviranta)

16.4. Pai, Paimionlahti, Meltola 1 2kv (Tapani Numminen, Annika Forsten)

6.5. Pai, Paimionlahti, Meltola 1 3kv (Tapani Numminen, Annika Forsten)

18.5. Pai, Paimionlahti 1 2kv (Sampo Kunttu, Rami Lindroos, Mikko Suhonen)

7.11. Mie, Koeasema 1 1kv E (Ville-Veikko Salonen)

22.11. Tur, Ruissalo Veneveistämö 1 1-2kv (Hannu Virtanen, Jaakko Syrjänen)

27.11. Tur, Pansio 1 1kv (Jari Helstola)

28.-29.11. Tur, Satama 1 1-2kv (Jyrki Normaja)

26.12. 1 1-2kv Dra, Ytterölmös (Rasmus Mäki, Mikael Nordström)

Alkuvuoden Aurajoen 2kv-linnuista toinen havaittiin jo 1991 lopulla, toista edellisessä katsauksessa mainittua nuorta lintua ei ilmoitettu 1992 puolelta. Yhteensä Talvikaudelta 91-

92 on Turusta siis hyväksytty 4 yksilöä.

12.2.1991 Kem, Strömman 1 1kv (Tapani Numminen, Annika Forsten)

3.4.1991 Pyh, Rihniemi 1 2kv (Hannu Virtanen)

30.4.1993 jälkeen ajalla 1.11.-30.4. tehtyjä havaintoja ARK ei enää tarkasta. Havainnoitsijoita kehoitetaan kuitenkin toimittamaan kaikki havainnot TLY:n arkistoon, jotta lajin esiintymisestä maakunnassamme saataisiin selvä kuva. 1.5.-31.10. tehty havainnot ARK tarkastaa edelleen.

Pikkukajava *Rissa tridactyla*

3.1. Kor, Jurmo 1 2kv, lähti SW-SSW (Jari Helstola)

14.4. Sal, Halikonlahti 1 2kv NE (Reijo Vikman, Annika Forsten, Hanna Järvinen, Tapani Numminen)

1.11. Sär, Nixor 1 1kv (Jani Laaksonen)

27.12. Dra, Hammarsboda 1 1kv (Pekka Toola, Markku Harmanen)

Pikkutiira *Sterna albifrons*

21.5. Kor, Jurmo 2 ad, ilmeisesti pari

(Jyrki Normaja, Pekka Alho, Tom Lindbom)

25.7. Kor, Jurmo 1 +1kv (Jyrki Normaja)

Pikkutiioja lienee havaittu läpi kesän Jurmossa, mutta esimerkiksi pesintään viittaavista havainnoista ei ole saatu ilmoitusta.

Etelänkiisla *Uria aalge*

3.5.1991 Kor, Jurmo 1 E (Jari Helstola, Annika Forsten, Tapani Numminen)

Tundraurpiainen

Carduelis hornemanni

6.3.1983 Tur, Ruissalo, Ls-alue 1 (Marko Virta, Vesa Virtanen)

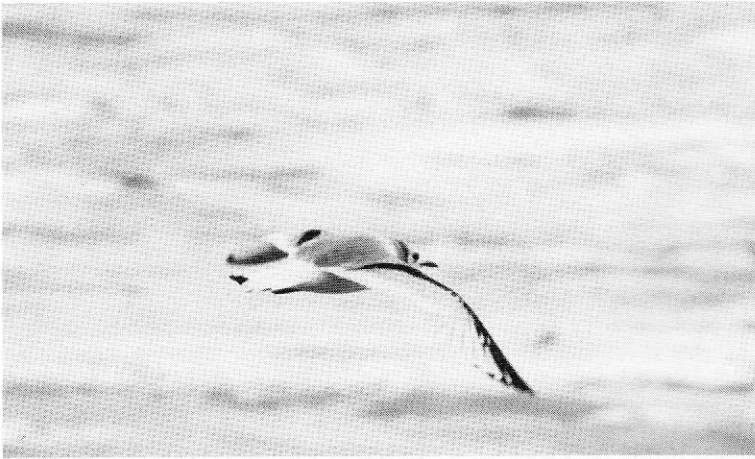
Tundraurpiainen on poistettu tarkastettavista lajeista 1.1.1986 alkaen.

Pikkusirkku *Emberiza pusilla*

11.10.1988 Kus, Isokari 1 1kv r (Jari Helstola, Juhani Virtanen)

16.9.1989 Kus, Isokari 1 (Jari Helstola, Juhani Virtanen)

leveäpyrstökihi
tunturikihi
isolokki (ei ajalla 1.11.-30.4.)
pikkukajava
riutattiira
mustatiira (ei jp)
etelänkiisla
sininärhi
valkoselkätikka
isokirvinen
virtavästäräkki
sepelrastas (syksyllä)
lapinuunilintu
hippiäisuunilintu
taigauunilintu
lapintiainen
kuukkeli
nokivaris
keltahemppo
pikkusirkku
kultasirkku

Pikkukajavasta tehtiin neljä havaintoa. Kaikki havikset koskivat nuoria lintuja.

10.5.1991 Kor, Utö 1 SE (Jari Helstola)

9.6.1991 Uus, Vähä Laitakari 1 +1kv löydetty kuolleena (Hannu Virtanen)

Valkoselkätikka

Dendrocopos leucotos

29.3.-28.4.1991 Uus 1 k (Mikko Tamminen)

Sepelrastas *Turdus torquatus*

4.10. Uus, Vekara 1 n-puk. (Jarmo Komi, Hannu Klemola, Tom Lindroos, Heikki Nurmi, Rauli Lumio, Jukka Sillanpää)

Lapintiainen *Parus cinctus*

27.12.1991-8.3.1992 Pern, Ylikulma 1 (Jani Laaksonen)

ARK-lajit 1.1.1994 alkaen

jääkuikka
jääkuikkalaji
pikku-uikku
mustahaikara
kiljuhanhi
sepelhanhi, alalaji hrota
kyhmyhaahka (ei jp vanha k)
haarahaukka
niitty-/arosuo haukka
kilju-/pikkukiljukotka
muuttohaukka
kiiruna
viiriäinen
avosetti
keräkurmitsa
heinäkurppa (ei ajalla 15.8.-15.10.)
lampiviklo
rantakurvi

Lisäksi tarkistetaan fenologisesti poikkeavat havainnot, kuten esimerkiksi selkälökki talvella.

Lajit, jotka ovat aiemmin olleet ARK-lajeja

Seuraavassa on luettelo lajeista, jotka on poistettu ARK:n lajilistalta ja päivämäärä, johon asti tehdyt havainnot ARK tarkastaa.

kattohaikara: 31.12.1989
pikkujoutsen: 31.12.1989
tundrahanhi: 31.12.1989
harmaasorsa: 31.12.1989
allihaahka: 31.12.1989
kyhmyhaahka, myös jp koiraat: 31.12.1991
merisirri, Jurmon ulkopuolella: 31.12.1985
heinäkurppa, myös ajalla 15.8.-15.10.: 15.10.1993
isolokki, myös ajalla 1.11.-30.4.: 30.4.1993
lapinpöllö: 31.12.1985
mustaleppälintu: 31.12.1985
viiksitimali: 31.12.1990
tundraurpiainen: 31.12.1985

Jotta vuosittain pystyttäisiin julkaisemaan mahdollisimman täydellinen raportti vuoden aikana havaituista harvinaisuuksista, kehotetaan havainnoitsijoita täyttämään asianmukainen RK- tai ARK-lomake hetimiten havainnon jälkeen ja toimittamaan se ARK:n sihteerille.

Määrityskilpailun vastaukset

Jyrki Normaja

Ukulissa 3/93 olleeseen 8 kuvan määrityskilpailuun saapui määräämään mennessä 13 vastausta, joista Tomi Kaijasen, Henry Lehdon ja Paa-vo Sallisen vastaukset olivat täysin oikein. Näiden kesken suoritettussa arvonnassa kirjapalkinnon voitti Paa-vo Sallinen. Onnittelut voittajalle ja kiitokset kaikille mukana olleille.

1. (Oikeita vastauksia 12/13, väärä määrittäminen pajulintu) Kuvan lintu on helppo tunnistaa hyönteissyöjäksi ohuesta nokasta. Voimakkaat pään kuviot rajaavat pois muut kuin kerttuset ja sirkkalinnut. Linnun voimakas silmäkulmajuova taas ei sovi sirkkalinnuille, joten kyseessä on Acrocephalus-suvun edustaja. Näistä ruoko- ja sarakeruttunen voivat tulla kysymykseen, mutta sarakeruttusella näkyisi selvempi päälajenjuova. Kuvassa on siis ruokokerttunen, nuori lintu syyskuussa; Kaarina.

2. (9/13, suosirri 2, rantasipi, vesipääsky) Kuvan pikkukahlaajan selkein tuntomerkki on ilman muuta selvät siipijuovat, jotka muodostuvat isojen peitinhöyhenten kärjistä ja käsisulkiin tyivistä. Tämä rajaa pois vesipääskyn, jolla myös on vastaavanlainen juova, mutta se muodostuu isojen peitinhöyhenten ja käsisulkiin peitinhöyhenten valkeista kärjistä, eli vesipääskyn käsisulussa ei ole valkoisia tyviä. Rantasipiksi lintu on liian vaalea, ja suosirriksi sillä on liian leveät siipijuovat. Ellei lintua miellä pieneksi kahlaajaksi, voisivat kysymykseen tulla siipikuvioiden perusteella myös tundrakurmitsa ja isosirri, joilla kuitenkin on yläperän kuviointi erilainen kuin kuvan linnulla. Pulmussirri, syyskuu; Pori.

3. (11/13, jänkäsirriäinen, palsasirri) Kuvan linnun määrittämisessä sirriksi ei kellään vastaajalla ollut ongelmia. Selkäpuolella näkyvä voimakas valkoinen V-kuvio sopii parhaiten pikkusirrilte. Nokan pituus rajaa

pois muut ehdotetut lajit. Pikkusirri, syyskuu; Liperi.

4. (9/13, luotokirvinen 3, metsäkirvinen) Arvioitua vaikeammaksi osoittautunut kuva. Linnun selkein näkyvä tuntomerkki on tumma lautuma keskellä rinnan alaosa, jollainen usein on nimenomaan niittykirvisellä. Niitykirvinen, heinäkuu; Turku.

5. (12/13, isolokki) Heti ensivaikutelmaltaan "valkoinen lokki", siis grönlannin- tai isolokki. Linnun ko-

Pikkulokki, kisan kolmannen vaikein laji. Kuvan lintu ei ole sama kuin määrityskuvassa.

Jouko Hakala, Salo Halikonlahti 4.5.1986

koa on kuvasta vaikea arvioida, joten joudutaan tyytymään linnun mittasuhteisiin. Siiven kärjet ylettyvät kuvan linnulla pyrstön kärjen yli pidemmälle kuin mitä linnun nokka on pitkä. Tämä tuntomerkki ei sovi isolokille. Muita grönlikseen viittaavia tuntomerkkejä ovat pieninokkaisuus ja pyöreäpäisyys. Grönlanninlokki, tammikuu; Helsinki.

6. (12/13, hömötiainen) Kyseessä on selkeästi tiainen. Kuvan linnun suuri leikalappu rajaa pois kaikki lajit lukuunottamatta kuusi- ja lapintiaista. Kun kuusitiaisella näkyisi kuvassa ilman muuta siipijuovat, alkavat vaihtoehdot olla vähissä. Lapintiaainen, helmikuu; Perniö.

7. (12/13, isolepinkäinen) Rosvo-naamari rajaa vaihtoehdot taskuihin ja lepinkäisiin. Taskuihin verrattuna linnun pyrstö on pitkä ja istuma-asento pysty. Päädyimme siis lepinkäisiin. Kun naamarin musta ylettyy selvästi otsalle, kyseessä ei voi olla isolepinkäinen. Mustaotsalepinkäinen, heinäkuu; Helsinki.

8. (10/13, kalalokki, harmaalokki, räyskä) Ennakkoon ajateltuna kisan vaikein kuva, mutta kuvan neljä kir-

vinen keräsi kuitenkin enemmän väärää määrittäystä. Kyseessä on selvästi lokkilintu, jonka siiven kärjen kuvio ei sovi tiiroihin. Siiven alta näkyy pilkahdus mustasta päästä, jolloin kyseeseen tulevat Suomessa tavatuista lajeista nauru-, pikku- ja mustanmerenlokki. Naurulokilla on kaikissa puvuissa valkeat uloimmat käsisulat. Mustanmerenlokin siiven yläpinta on vaaleampi ja sen (nuoremilla linnuilla) siiven kärjen kuvio on erilainen, vanhoilla linnuilla ei mustaa siiven kärjessä ole lainkaan. Aina-kin joillakin 3kv pikkulokeilla on siiven kärjessä tummia kuvioita kuvan linnun tapaan. Pikkulokki, toukokuu; Kotka.

Sattuipa kerran kauniina heinäkuise-
na iltana, että Lauri Markkasen puhelin
pirautti kimakasti. Mutta niin kuin
aina, puhelin soi taaskin Laurin kannal-
ta mitä sopimattomimpaan aikaan: hän-
nellä ei nimittäin ollut rihmankiertä-
määkkään yllään. Hän oli suihkussa.

Lauri oli bongari, niin hän itse luuli,
ja oli tottunut toimimaan tällaisissa til-
lanteissa. Hän otti luurin määrällä kou-
rallaan kuin pesäpallosieppari ja vastasi
"Lauri". Soittaja vastasi: "Reka täällä.
Huolijoella on laardi!" Laurin pienessä
aivoissa raksutti. Reka Verkman aisti
tilanteen ja tyylikkäästi, spartalaisen
lakonisesti lisäsi: "Laardisirri, Calidris
laardi, kuten hienommissa piireissä sa-
notaan."

Lauri oli huojentunut, Reka oli hie-
nostuneesti valistanut häntä. Puhelu
jatkuu siten, että Reka ilmoitti lähtö-
ajaksi klo 22, ja tilaa löytyisi autosta
Laurillekin.

Lintukirja toisensa jälkeen kävi Lau-
rin hypypysissä, kunnes hän löysi teks-
tin laardisirristä. Kunnan bongari olisi
heti tiennyt lajista olennaisimman, mut-
ta Lauri ei. Hänellä oli tapana tutustua
lajiin vasta pinnatiedon tultua. Se oli
aivan tavatonta. Kukaan kunnan bong-
gari ei voinut näin toimia, se oli eliitti-
bongareiden ehdoton näkemys. Mutta
kuten aiemmin tuli esille, Laurilla oli
pienet aivot ja hän toimi niiden mukaan.

Surullista? Ei, Lauri oli onnellinen
maailmassaan. Hän katsoi asioita nau-
tinnolliselta kauneuden kannalta. Hän
rakasti eläimiä, varsinkin lintuja. Myös
hiiristä hän piti suuresti. Hän oli useasti
ollut erään rengastajan apurina petolin-
tujen pyynnissä ulkosaaristossa ja
pyynnissä käytetyt hiiret olivat tulleet
rakkaiksi hänelle, joten hän mielusti
piti niistä huolta sitten myöhemmin
kotonansa.

Bongareista Lauri ei itse asiassa pitä-
nyt lainkaan. He olivat hänestä kloona-
tuja juppeja, jotka käyttäytyivät saman
mallin mukaan, auktoriteettien perse...,
siis olivat ahterin taputtajia. Heiltä puu-
tui persoonallisuutta, jota Laurilla sitä
vastoin oli yltäkylläisesti. Ja sellaista
persoonaa, jota Lauri olisi keimaillut, ei
ollut olemassakaan.

Jos bongarit olisivat tienneet, mitä
mieltä hän oli itsestään bongarina ja
lintujen määrittäjänä, olisi se nostanut
suuren kohun heidän keskuudessaan.
Eräästä asiasta hän oli todella ylpeä:
yksikään valtioneuvoston jäsen ei ollut
pystynyt rastimaan eliksiä yhtä paljon
kuin hän. Ja se oli jotain se.

Palatkaamme asiaan, siis laardisir-
riin. Olihan se ensimmäistä kertaa Suo-
messä. Tulossa oli vuosiin varsin mitta-
va bongaustapahtuma. Ihmiset kodeis-

saan vain katselivat "Kovaa peliä Bos-
tonissa", kun bongarit samaan aikaan
pukeutuivat kiireen vilkkaa vihreisiin
asuihinsa ja persoonallisiin päähineis-
hinsä.

Persoonallisiin? Päähineiteollisuus ei
ollut lainkaan noteerannut tätä asiaa.
Siinä oli varsin mittava markkinarako.
Tästä sekä erikokoisista päistä johtuen
pukeutuminen oli tältä osin ns. värikäs-
tä. Kiikarit olivat pääosin kahta merkkiä
ja hyvä niin. Pitää sitä laardia kunnan

Tämä juttu ei ole tarkoitettu tosikoille

Laardisirrin ihmeellinen tapaus

kiikareilla vilkaista, se oli monen bongarin motto.

Huolellisen varustautumisen - useat olivat vaivihkaa kätkeneet varusteisiinsa pari määrittäysopasta - jälkeen oli kansan kerma valmiina rastimaan laardin blokkeihinsa. Tämä toimenpide tultaisiin tosin tekemään vasta kotona suuren liikutuksen vallassa, ehkäpä jaloa juomaa pikarista nauttien. Siihen olisi kuitenkin vielä tunteja aikaa, lajikin pitäisi ensin hoitaa ja pinnakäyttely. Se oli todella hermoja raastavaa, monissa kohteissa elettiin jännittäviä hetkiä.

Laurikaan ei aivan oma itsensä ollut. pitkä matka huolestutti. Mitä järkeä tässä on, hän kysyi itseltään ja vastasi, että mitä järkeä on mennä Kuopioon pelaamaan lentopalloa ja hävitä 3 - 0, voihan sitä pelata ja hävitä täällä Turussakin. Lauri oli oikeassa: järjellisyttä elämästä on turha hakea, ainakaan kunnon bongarin.

Verkmanin auto kulki kuin unelma, sitä mieltä hän oli, Lauri, joka kolhoosissa rakennetulla vempaimellaan oli saanut tuta mitä pirullisinta sirinää, värinää ja joskus jopa mojovia kolahduk-siakin, mutta silläkin hän oli hoidellut koko joukon eliksiä; ei kylläkään yhtään spontaania, sellainen variksenpe-lätin se oli.

Mutta nyt oli toisin. Verkmanin uunituore ystävätär kohdisti mairean hymyn Rekalle, joka ylpeyttä tuntien oh-jaili autoaan kuin Adam ikään asiaan Eedenissä Eeva takapallilla. Unelmainen matka taittui joutuisasti. Huolijoki ja laardi olisivat pian horisontissa. Sääherratkin olivat olleet suopeita.

Ensimmäiset heikot valonkajot heijastuivat itäiseltä taivaalta Huolijoen kirkontornin siluetin piirtyessä tuljoi-den silmiin. Kartat rapisivat hämärissä autoissa: piti löytää tie vanhalle, hylä-tylle Mainarikyläntielle. Taitavina suun-

nistajina bongarit ohjailivat autonsa oi-kealle raitille. Moni vanhempi aamu-virkku asukas ihmetteli varmaan tätä Talvisodan meininkiä, enempää kui-tenkaan huolestumatta. Eihän suomi-poikka pane halla eikä... no jaa, mitäpä väliä sillä.

Nopeasti katkeamaton autojono kul-ki mainarikylään. Se oli autio. Malmin hiipussa ja markkinahintojen laskiessa toiminta oli käynyt kannattamattomak-si. Mittavat rikkaruohokentät ja laajat lietealtaat palvelivat nyt runsaiden lintumassojen levähdyspaikkoina. Se oli lintumiesten mieleen. Siinä ajatusmaa-ilmassa ei muutama sata menetettyä mainarin työpaikkaa painanut mitään.

Mitä vapaampi kulku, mitä enem-män lintuja ja niiden joukossa aina sil-loin tällöin joku harvinaisuus, se läm-mitti lintumiestä, varsinkin bongaria. Ja olihan luontoa saastuttava laitos lopet-tanut toimintansa, mikä sykähdetti monia luontoaktivisteja.

Mutta palatkaamme bongareihin, monien mielestä joltisenkin erikoislaa-tuisesti toimivien ja erikoisella ajatus-maailmalla varustettujen ihmisten tar-kempaan analyysiin.

Kuin huikasta kirmaavat lapset täyt-tivät bongarit vikkelästi allaspenkereen. Täytyy myöntää, että syyllystyin yli-lyöntiin käyttäessäni sanaa kirmata, ei-hän toki äännetty kuin aivan pakotta-vista syistä ja silloinkin valtavaa itse-hillintää noudattaen. Linnuilla on hyvä kuulo ja huonoimmassa tapauksessa kovaääninen pruuutus olisi saattanut karkoittaa itse laardin. Sen tiesi jokai-nen, ja ne jotka eivät tienneet, matkivat idoleitaan tarkasti jättäen pruuuttamat-ta.

Moni armeijan väepeli olisi kadehti-nut jo bongarien taitavaa suunnistustai-toa puhumattakaan valppaudesta, jolla he haroivat varsinkin itäistä taivaanra-jaa kiikareillaan. Ja se järjestelmälli-suus, jolla autot oli pysäköity ja millä he itse seisovivat penkereellä, olisi siivit-tänyt itse kenraalin organisoimaan ar-meijansa uudelleen. Täytyy kyllä tode-ta, että tällaiseen järjestelmällisyyteen eivät suinkaan olleet syynä bongarien toimet vaan vallin kapeus, joka erotti altaan soistuneesta metsästä.

Sää oli hyvä, jossain mielessä arvaa-maton, sillä jokunen uhkaava sadepilvi sivuutti allasalueen varsin läheltä. Se ei liiemmästi bongareita vihreissä asuis-saan hätkäyttänyt. Tärkeää oli nähdä uusi laji, laardisirri, kaukainen vieras

Seppo Säilylä, Jämsä, joki 13.7.1989

mittaamattomasta Siperiasta.

Oivia tunnistamiseen liittyviä tunto-merkkejä oli viestitetty jo edeltävänä iltana runsain mitoin. Yksi parhaita tunto-merkkejä oli linnussa oleva vatsapuolen tahra, joka ei suinkaan ollut sitä aitoa tavaraa vaan ilmeistä koneöljyä. Erikoinen, mutta oiva tunto-merkki helpottaisi huomattavasti tunnistamista, siitä olivat kaikki yhtä mieltä, ainakin iso osa tunnistajista.

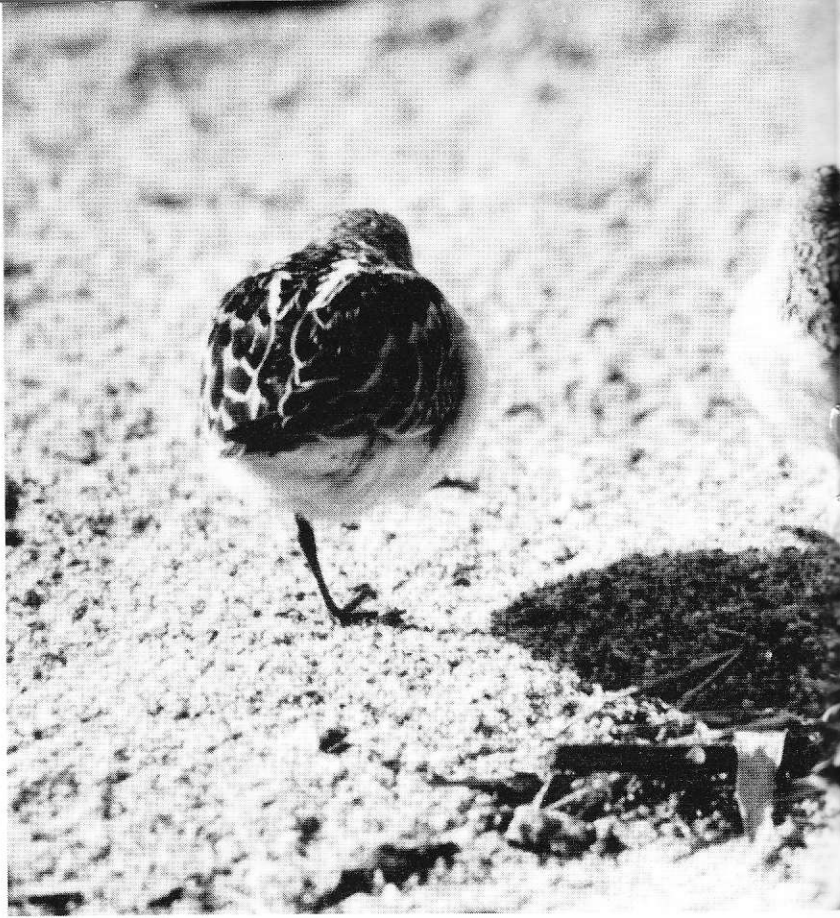
Kuten aina suurten massojen ollessa kokoontuneena tapahtui nytkin pientä tönimistä tunto-merkkibolemiikin lomassa, mikä ei kuitenkaan johtanut vakavampiin konflikteihin. Suuren luokan tunnistajaguruja vilisti maastossa, he eivät tyytyneet vain odottamaan linnun tuloa vaan sinnikkäästi kompaspivat seutua. Tietenkin heillä oli tällä tavalla tarkoitus erottua massasta, joka kärsimättömänä liikehti penkereellä.

Yhtäkkiä kiiri läpituokeva ääni yli tienoon: "Tuolla lentää vasemmalla laardi." Sanoinkuvaamaton paniikkia muistuttava tilanne purkautui valloilleen lähes koko Suomen optisen arsenaalin kohdistuessa suojattomaan lintuun, jolla totta tosiaan oli kuin olikin koneöljytahra. Valtoimenaan tulvahtivat hymyn välkkeet monien bongarien suupieliin. Intomielisesti paiskattiin kättä parhaille kavereille ja sitten muille. Valtava onnittelevien käsiensä läiske kaikui ilmoille.

Mutta eivät kaikki yhtyneet traditionaaliseen pinnakkattelyyn. Laurikin ja hänen parhaat ystävänsä olivat epäoivivia, olivathan he monasti olleet mukana kahlaajarengastuksissa ja sirrin määrittyskriteerit eivät tyydyttäneet heitä. Ja niin kävikin, että tasapainoinen nuorehkon ornitologin ääni katkaisi kättelehyn kuin veitsellä leikaten. "Väärä sirri, laardilla on isompi läiskä...", viestitti ääni. Nolostuneet kasvot hakivat suojaan ties mistä, povitaskuistakin. Monet rukoilivat sisimmässään, ettei bongarin pahin pahe, yltiöpäisyys, koskaan enää iskisi heihin. Pirulliset supattelut kohdistuivat näihin hairahtuneisiin. Tilanne oli kaoottinen.

Mutta kun asiaa ajattelee, onhan ihmispolo erehtyväinen, kenelle tahansa voi tulla esimerkiksi pupu pöksyihin. Tämä oli kuitenkin anteeksiantamaton. Ornitologien muisti on pitkä, yksi erhe saattaa johtaa kohtalokkaan pannaan julistamiseen. Siksi oli syytä muistaa kriittisyys, oli sitten kuinka pätevä määrittäjä tahansa.

Jostain kumman syystä pieniaivoi-

nen Lauri tiesi tämän. Ehkäpä nuoruudenaikaisen retkikaverin selvääkin selvemmat ylilyönnit saattelivat ajan kuluessa lujaan kriittisyyteen. Ja Laurilla ei ollut minkäänlaista kunnianhimoa keinolla millä tahansa tulla arvostetuksi määrittäjäksi. Siihen eivät olisi hänen fyysiset kykynsä yltäneetkään.

Aurinko nousi korkeammalle yhä pilvettömämmälle taivaalle. Päivästä oli tulossa kaunis. Äskeinen tapaus kuohutti yhä lintumiehiä, mutta he tähyilivät samalla horisonttia, jospa se oikea laardisirri tulla kupsahtaisi esiin. Termospullojen korkeja oltiin juuri avai-lemassa, kun värisevä ääni peitti supinat alleen: "Nyt laardisirri näkyvissä."

Rajaamaton viesti sai kiikaroitsijat haravoimaan laajasti aluetta missä? missä? -huutojen saatelemana. Tavattoman nopeasti kaikilla oli lintu hallinnassa. Seurailtiin vain minne se suunnistaisi.

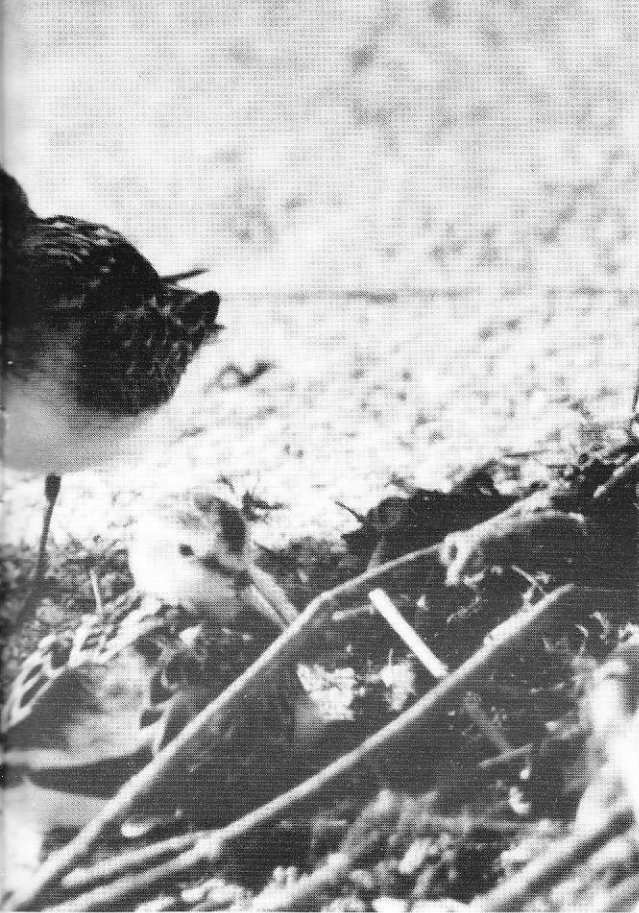
Tämä oli se oikea. Tällä oli juuri oikeanmuotoinen ja kokoinen koneöljytahra. Jälleen räjähti suupielet maireaan hymyyn itsekullakin. Koko joukko bongareita yltyi huikiaan pinnakkattelyyn, kuitenkin huomattavasti edellistä

pidättyvämpään. Usealle se oli jo prosukattely, jota kuitenkin piireissä ei liiemmästi arvostettu. Eikä kättele misään tapauksessa yltänyt menneiden vuosien tasolle, jolloin Luppa Hansson vilpittömine sutkauksineen sai remaisevan ilon irralleen. Hanssonilla oli nykyään muut askareet ja ilman häntä oli kätteleilystä tullut pelkkää läpsyttelyä.

Sirri muiden kahlaajien ohessa suuntaili sinne tänne laskeutuen lopulta altaan lietteiseen nurkkaan. Sprintteri-mäisesti säntäsivät bongarit perään. Monet halusivat saada sirristä enemmän tunto-merkkejä irti. Sellaisia, jotka olisivat omiaan juhlistamaan rastitustilaisuutta.

Mutta suuret tiedostot tuntomerkeistä, jotka antoivat lajimääritykselle pontta, eivät kaikilta osin tahtoneetkaan sopia sirriin, jota laardisirriksi tuumailtiin. Suuri osa kätteleilyhin osallistuneita alkoivat kuitenkin jo olla kotimatalla mukavissa autoissaan, joissa varmasti letkauteiltiin huulta laardisirristä.

Jostain oli kantautunut viesti, että jummalainen lintumäärittäjä Lars Maine oli määrittänyt lajin laardisirriksi. Totuutta

Eksistentialismin perimmäisten kysymysten äärellä: ollako laardi- vai pikkusirri, kas siinä pulma.

Seppo Sällylä

asiasta ei välttämättä tiedetä. Maineeseen nähtiin kuitenkin reippaasti harppovan kohti autoa huhun tavoitettua bongarit. Olihan Maineella Siperian kävijänä kyllä edellytyksiä määrittämiseen, mutta määrittikö hän lajin vai ei, on yhtä epäselvää kuin naapurin tulli.

Yhtä legendaarinen määrittäjäguru kuin Maine oli paikalle tullut Riki Korsma, hänkin tietäjä idästä. Monet kokemattomimmat bongarit olisivat maksaneet tilaisuudesta kätellä itse Rikiä. Vaistomaisesti Riki varmistaakseen nousujohteisen tulevaisuutensa pidättyytyi moisista kättelyistä. Lauria hän kuitenkin suuren riskin ottaen kätteli. Lauri nimittäin sattui olemaan Espanjassa käyneenä miehenä potentiaalinen taudinkantaja.

Säälistä vai ystävänä, sitä Lauri ei tiennyt, mutta suu supussa kättelystä Lauri oli, bongarit kun ovat kateellista väkeä. Mutta takaisin aiheeseen.

Nyt olivat esillä kaikki lehdet ja kirjat, joissa vähänkin Calidris laardista mainittiin. Siinä määrittäjät kilvan kuvia selailivat. Kuvissa oli allepainettuna kuvauspäivät ja -paikat, oli englannin

kielellä myös sanoja adult ja juvenile, autumn ja spring. Ne eivät Laurille paljoakaan sanoneet. Kuvien tunto-merkkejä yhdisteltiin ja oltiin jo lähellä ratkaisua, kun Lauri Turun murteella tokaisi: "Kumpis se on, nuori vai vanha lintu?" Tällaisen seikan huomioimisen oli hän oppinut Tummasen Nipalta, kovan luokan lintumieheltä, kahlaajarengastuksen lomassa. Iänmääritys oli ensiarvoisen tärkeää tämäntyyppisissä kahlaajamäärityksissä.

Laurin tokaisun jälkeen eräiden määrittäjien suun luennehtivat sepposen selälleen. Edellämäinituilla nimimiehillä olisi paikalla ollessaan varmasti kameran salamat vilkkuneet. Mahtavista lintumiesten määrityskuvista jäivät paitsi.

Mitä enemmän sirriä tarkkailtiin, sitä vähemmän näytti siltä, että kyseessä olisi aito laardi. Hiljalleen palasivat bongarit joukkosuggestion maailmasta totiseen arkeen. Tilanne meni vähitellen siihen, että määritys siltä päivältä jäisi tuonemmaksi. Laurista se oli tavontonta, niin valtavasti huippumäärittäjiä ja laji jäisi määritystä vaille.

Enää pieni kuppikunta paikallisia suuruuksia puhui hienovaraisesti laardin puolesta. Huolijoen vanha kaivosalue alkoi autoitua bongareista.

Illan pimetessä paikalla oli enää yksi tilaisuudessa läsnä ollut. Hän oli sirri, johon jatkuvat, sadat laardisirrikommentit olivat tehneet vaikutuksen: se piti itseään nyt laardisirrinä samoin kuin kuningas Pedersenin sadussa kuvitteli kantavansa upeita juhlavaatteita. Kuukaan vain ei tohtinut sirrille huutaa totuutta kuten pieni lapsi kuninkaalle. Lauri kyllä tyhmänä miehenä olisi sen voinut tehdä vaan ei huomannut.

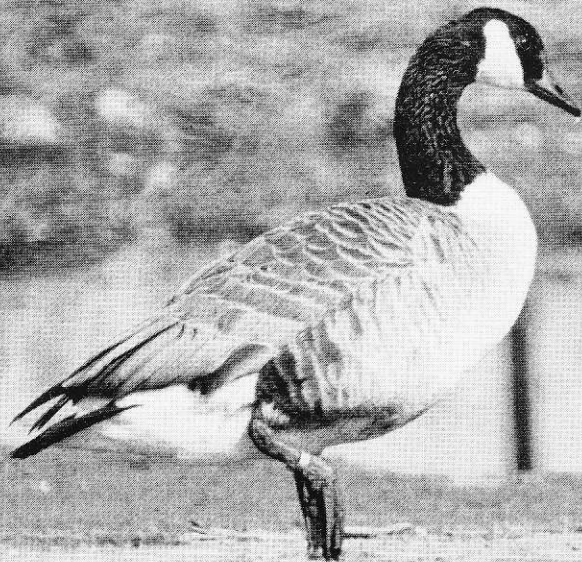
Hiljaisessa tunnelmassa Verkmanin auto kiiti taas kuin unelma kotia kohti. Pinnakahvien sijaan juotiin vain tavalliset kahvit, jotka totta vie maistuivat aivan yhtä hyviltä. Illansuussa Lauri oli jälleen kotona. Siellä vallitsi vaitonainen hiljaisuus. Edes puhelin ei pirissyt.

Lauri tuumaili elämänmenoa ja ajatteli, että hän ei olisi vaihtanut paikkaansa esimerkiksi sekuntimiehiin kuuluvan - joihin Laurikin lanceolatlan osalta kuului - Junnu Humalan kanssa. Laurille rastitus ei sittenkään ollut elämän ja kuoleman kysymys, oli vain kysymys muiden joukossa.

Hiljalleen elämä palautui vanhoille urilleen. Laurikin oli ehtinyt käydä kymmeniä kertoja suihkussa, kunnes lorisevan veden sekaan eräänä kertana tunkeutui ääni vieraanlainen. Pyyhe ympärillään Lauri meni postilaatikon, josta arveli äänen kantautuneen. Siellä olikin uunituore Lintujäpä-lehti. Kuituttuaan itsensä ja pukeuduttuaan oloasuun kuin juppi, onneksi kenenkään näkemättä, Lauri kaatoi lasillisen jaloa juomaa ja syventyi Lintujäpään.

Lehdessä oli kirjoitus, jonka oli koostanut lihansyöjälintuekspertti Riki Korsma. Tietävästi ja taitavasti Riki todisteli, miksi sirri ei ollut laardi ja toi esiin seikkoja, jotka osoittivat yhtäläisyyksiä pikkusirriin. Hyviä valokuvia oli kirjoituksen tukena.

Lauri meni tyytyväisenä makuulle, mutta ennen unta pohdiskeli vielä, miksei taivaan Iso Setä tehnyt pikkusirristä laardisirriä. Silloin kaikki bongarit olisivat olleet onnellisia rastittuaan laardin ja pikkusirri, joka luuli olevansa laardi, olisi ollut tosi onnellinen saadessaan olla oma itsensä ja bongarit olisivat entistä suuremmalla joukolla suunnanneet kulkunsa kohti Huolijokea katsomaan söpöä pientä pikkusirriä. □

Lintukesä 1991 Varsinais-Suomessa

Sampo Kunttu, Tuomas Kunttu ja William Velmala

Havaintonsa palauttaneet valittivat havaintojen vähyyttä, mutta ennen kaikkea pulaa oli havaintojen palauttajista! Katsauksessa on käsitelty kesähavaintojen lisäksi tietyiltä lajeilta kaikki pesintään viittaavat havainnot, ei kuitenkaan selviä muuttohavaintoja. Havainnot ovat kunnittaisessa aakkosjärjestyksessä. Eri havaintoja samasta linnusta on yhdistelty siten, että päivämäärä muodostuu ajanjaksosta, jonka aikana lintu on havaittu yhden tai useamman kerran. Petolintujen pesinnästä on kirjoitettu katsaus Ukulissa 2/92.

Työnjako oli seuraava: Sampo ja Tuomas Kunttu siirsivät havainnot tietokoneelle ja William Velmala muokasi materiaalin tekstimuotoon.

Lyhenteet: kuntien lyhenteet on muodostettu ottamalla kolme ensimmäistä kirjainta kunnan nimestä, poikkeuksena Perniö=PRN. Muita käytettyjä lyhenteitä ovat p = paikallinen, m = muuttava, jp = juhlapukuinen, ad = vanha, juv = nuori, pull = pesäpoikainen, k = koiras, n = naaras, 2kv = 2. kalenterivuotta elävä lintu, ä = ääni, Ä = soidinääni, SW = lounaseen (muut ilmansuunnat vastaavasti).

KUIKKA *Gavia arctica*
Vähän ilmoitettuja havaintoja, kanta lienee todellisuudessa suurempi. Laji "kärsii" vähäisestä retkeilystä pesimäalueilla.

7.7. DRA Ulkosaaristo 1jp W (Nordström M), 23.7. DRA Lemnäs-

träsket 4p (Aurela A); 4.7.-17.8. KEM Skogträsket Tolfnäs 2ad 1juv p (Aurela A); 24.5.-20.7. KII Riidus 3jp p, pesä tuhoutui kahdesti (Erikäinen J&P); 18.5. KOD Otajärvi 2+1 (Lahtonen I, Tamminen M); 14.8. LAI Otajärvi lad 1juv p (Kylänpää J); 13.7. NAU Krookjärvi 2ad 1juv p (Ketola K); 20.7. MIE Mynälahti Silakkari 1jp S (Salonen V-V); 3.5. PRN Teijo Hamarinjärvi 2+1 p, pesii? (Gustafsson E), 3.5. PRN Matildanjärvi 2p, pesii? (Gustafsson E), 25.7. PRN Sahajärvi 2ad p (Oksanen P); 11.5. PYH Otajärvi 2p, pesii (Gustafsson E); 8.7. RAI Haunisten allas 2p (Kuusisto K); 23.6.-27.7. SUO Iso-Ruona 1-3ad p (Erikäinen J&P); 23.6.-22.7. YLÄ Eljäjärvi 2kn 1juv+1p (Musta-

kallio P, Rinne P, Röppänen J).

KAARKURI *Gavia stellata*
Erittäin harvalukuinen pesijä TLY:n alueella.

27.7. PYH Rihtniemi 2 kiert. (vihko); 23.6. SUO Johdesuo 1ad p (Erikäinen J&P), 20.7. SUO Johdesuo tyhjä pesä (Erikäinen P); 2.8. YLÄ Vaskijärvi 2p (Mustakallio P).

HÄRKÄLINTU *Podiceps griseigena*
Kanta tuskin laskenut näin paljon, esim. Otajärven parimäärästä kesältä ei mitään tietoa.

18.5. KOD Otajärvi 2ad (Lahtonen I, Tamminen M); 18.5. LAI Pehtjärvi 1Ä (Lahtonen I, Tamminen M), 28.5. LAI Kivijärvi 15p, osa reviereillään (Hemmilä M), 18.8. LAI Pitkäjärvi 1juv p (Kylänpää J); 9.8. MIE Mietoistenlahti 1ad 1juv p (Ketola K); 4.6. SUO Enäjärvi 30p (15kn) (Halttunen M), 27.7. SUO Salmi 4ad 4 pull p (Erikäinen J&P), 27.7. SUO Laidike 3jp p (Erikäinen J).

MUSTAKURKKU-UIKKU

Podiceps auritus
Ilmoitettujen parien määrä ei edes lähentele oikeaa parimäärää.

29.5. DRA Skinnarvik Jätelampi 15p (Loivaranta P); 2.7. HOU Hyppeis Ä (Rainio K), 3.-10.8. HOULömsö 4ad 6pull p (Rainio K); 28.4. KEM Vestlax 6p, ainakin 3 pesivää paria (Loivaranta P); 18.5. KUS VR:n lomamökki 6p, 3 pesintää (Nikkanen T, Loiva R); 28.5. LAI Kivijärvi 3p, 1 hautoi (Hemmilä M); 2.6. MER Kairamaa E-ranta 2p (Multala V); 3.7. MIE Mietoistenlahti 2p (vihko); 7.5. NAU Pärnäistenlahti 4p (Klemola H); PAI Spurila kn, pesii (Laine P); 2.6. RYM Koisaari 2p (Wessman J), 2.6. RYM Tanilanlahti 2p (Multala V), 2.6. RYM Hevosluoto Valaskeri 7p, 2 valmista pesää (Multala V); 8.7. TAI Mussalo 1ad 2pull p (Virtanen V); 14.6. UUS Vekara 15p, 3 pesää järvellä (Lempiäinen M, Päivärinta H, Virtanen R).

MERIMETSO *Phalacrocorax carbo*
Jurmon havainnoista päätellen muutto alkaa jo heinäkuun puolivälissä. Pieni joukko "kesähtii" saaristoalueilla, joko kohta pesii?

7.7. DRA Ulkosaaristo 1W (Nordström M); KOR Jurmo koko kesän 1-6 p, 20.7. 7p18m, 29.5. KOR Skalmö-

ren 6 (Vänskä V); 7.-24.6. MIE Mynälahti 1ad p (Salonen V-V, Sillanpää J, Wessman J); 1.7. NAU Kopparholm 2p (Vänskä V); 3.6. PYH Rihtniemi 4S (Santamaa M&T), 8.6. PYH Rihtniemi 4S (Alho P, Komi J), heinäkuu PYH Rihtniemi summa 2exx (vihko); 14.6. UUS Vekara 3p (Lempiäinen M, Päivärinta H, Virtanen R), 23.7. UUS Liesluoto 3 (Tamminen M).

KAULUSHAIKARA

Botaurus stellaris
Neljä reviiriä.

1.-8.6. HAL Meisala Purilanjoki 1Ä (Oksanen P); 4.-12.5. KII Omenajärvi 1Ä (Erikäinen J&P, Ylitalo M); 2.-9.6. SÄR Hästö 1Ä (Loivaranta P); 25.4.-9.5. TAI Kolkanaukko 1Ä (Grönqvist K, Heinonen R, Kuusisto K, Virtanen V).

HARMAAHAIKARA *Ardea cinerea*
Pesintään viittaavat havainnot yhä tekemättä, pesinee kuitenkin TLY:n alueella.

29.6. KEM Sjöfax 1p (Alho P); 29.6. KUS Laupusensalmi 1p (Suoranta A).

KATTOHAIKARA *Ciconia ciconia*
2.8. LIE Taka-Raukkala 4p (Karhu K, Normaja J).

KYHMYJOUTSEN *Cygnus olor*
Ei pesine sisämaassa. Tämä oli ensimmäinen kesä, jolloin suuria pesimättömien kyhmäreiden joukkoja kerääntyi ulkosaaristoon.

18.6. SUO Omenajärvi 3p, sisämaassa (Halttunen M).

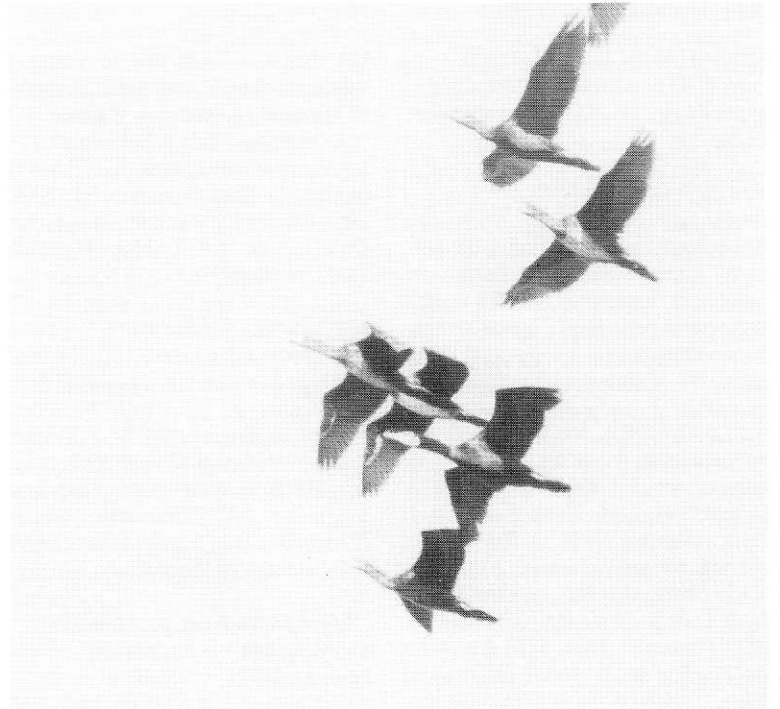
LAULUJOUTSEN *Cygnus cygnus*
Ei pesintään viittaavia havaintoja.

26.6. KOR Aluskär 1 (Grönlund J, Helstola J); 28.5. LAI Kivijärvi SW-ranta 2+2p (Hemmilä M), 28.5. LAI Otajärvi 2p (Alho P); 3.-8.6. PAI Paimionlahti 1-2p (Lempiäinen M, Numminen T), 8.6. PAI Paimionlahti 10S tippuivat (Numminen T); 11.5. PYH Otajärvi 2p, pesii? (Gustafsson E); koko kesän SUO Aneriojärvi 1 juv p (Erikäinen J&P, Halttunen M).

KANADANHANHI

Branta canadensis
Kanadalainen jatkaa levittäytymistään Suomen luontoon, Turun ulkopuoleltakin, sisämaasta jo pesimähavainto-

Onko näillä Carboilla asiaa Suomen pesimälinnustoon tulevaisuudessa?

ja. Havaintoja ilmoitettu kuitenkin niukasti.

9.-15.5. KAA Rauvola puhdistamo pari pesällä (Kunttu S, Sirpiö S, Virtanen K), 18.7. KAA Rauvola puhdistamo pari ja tuhoutunut pesä (Multala V); KII -SUO Omenajärvi 1-2 paria pesii: 28.7. 8ad 6juv p (Erikäinen J&P); 9.7. MER Yllänpää 2ad 3pull (Multala V); 10.8. MIE Mynälahti Silakkari 3ad 1juv p (Salonen V-V, Velmala W); 11.7. NAU Käringsharu 2ad 3pull (Vänskä V), 31.7. NAU Rödharu 3ad (Vänskä V); 7.7. PAR 2ad 3-4pull p (Hakala J), 13.7. PAR Lemlax Peimari Brinkholm 4p (Kunttu S, Nikkanen T, Virtanen K), 17.7. PAR Baknäs 1p (Valkama J); 3.5.-18.7. PRN Teijo Matildanjärvi 2ad 2juv p (Gustafsson E, Hägert A, Rinne P); 17.7.-26.8. PYH Rihniemi 9exx poikue (vihko); koko kesän RYM Korkkisluoto 2ad 5juv pesintä (Eloranta L), 2.6. RYM Koisaari 2p (Wessman J); 12.6. SUO Aneriojärvi 2p (Erikäinen J); 11.7. TUR Erikvalla kärki 11p (Salonen V-V). Kerääntymiä: 21.7. KEM Sjöfax 19p ensimmäiset (Ahola M), 18.8. KEM Sjöfax n.100p (Ahola M), 17.8. KEM Västantkärr 52p (Aurela A); KOR Jurmo 1p loppukesän; 17.8. SAL Halikonlahti 20p (Rainio K, Ylitälo M); 27.8. SAU Tapila n.60p (Rainio K, Ylitälo M).

SEPELHANHI *Branta bernicla*

26.6. KOR Aluskär 1p (Grönlund J, Helstola J), 21.7. KOR Jurmo Västerfladan 1p.

VALKOPOSKIHANHI

Branta leucopsis

Ruissalosta levinnyt ilahduttavasti myös muualle rannikon tuntumaan pesimään. Jurmon eteläpuolen saaristossa parin parin kanta, saariston lintu eiivät liene Ruissalon perua. Ukulissa 3/92 on katsaus lajin levittäytymisestä.

22.6.-7.7. DRA Dömaskär 2ad 2pull p (Nordström M); KOR Jurmo 6-7p koko kesän, 29.5. KOR Skalmören 2p (Vänskä V), 25.6. KOR Sundskär 1 kiert. (Helstola J); NAA Ruskari 2p pesintä hautoi (Eloranta A); 31.7. NAU Dömaskär 4ad p (Vänskä V); 26.5. TUR Ruissalo Kansanpuisto 4p (Gustafsson E), 16.6. TUR Ruissalo Kolkka 2ad 4pull pesintä (Nikkanen T), 6.7. TUR W-laituri 10ad 5juv p

(Sällylä S), 13.7. TUR Ruissalo Marjaniemi 19ad p (Kunttu S, Nikkanen T, Virtanen K), 13.7. TUR Ruissalo silta 14ad 15juv p (Kunttu S, Nikkanen T, Virtanen K).

MERIHANHI *Anser anser*

Pesii saaristossa paikoin jopa yleisenä, sisämaassa tavataan harvinaisena.

22.6. DRA Dömaskär 1ad 3pull (Nordström M), DRA Norrharun 5ad 6pull (Nordström M); 3.6. HOU Stora Ljusskär 2ad 6pull (Rainio K); KOR Jurmo: 20.5. 3pull, 1.6. 40p, 22.6. 1ad 5pull, 29.6. 19p (5pull), 29.5. KOR Skalmören 2+2 p (Vänskä V), 11.7. KOR Frackkläppen 2+3 p (Vänskä V); 28.5. NAU Svartkläpparna 2ad 7pull (Vänskä V), 3.7. NAU Måsharugrundet 2p (Vänskä V), 9.7. NAU Gullkrona fjärden 10 poikuetta, yht. 18ad 34pull (Vänskä V); 12.7. TUR Erikvalla 2p (Salonen V-V); 14.6. UUS Vekara 7ad 6juv (Lempiäinen M, Päivärinta H, Virtanen R), 23.7. UUS Liesluoto 21 (Tamminen M); 10.7. VEL Kettumaa E-puoli 2ad 6juv pesintä poikue (Multala V).

METSÄHANHI *Anser fabalis*

2.7. SUO Anerio 1p (Halttunen M).

TUNDRAHANHI *Anser albifrons*

18.6. KEM Sjöfax 3 2kv p (Karhu K).

HARMAASORSA *Anas strepera*

Edellisiltä kesiltä enemmän pesimähavaintoja, pesinee saaristossa.

KOR Jurmo pari p koko kesän, ei havaittu poikuetta, myös KOR Utöstä havaintoja (mm. Klemola H); SAL Halikonlahti 2 paria koko kesän, pesintä (useat); 15.6. TAI Rantalanlahti 1n p (Virtanen V).

JOUISORSA *Anas acuta*

Yllättäen ei edes Jurmosta pesimähavaintoja, harvalukuinen pesijä TLY:n alueella.

KOR Jurmo parh. 1.7. 6p, 9.8. SW-riutta n esitti siipirikkoa; 20.7. MIE Mynälahti Silakkari pari p (Salonen V-V); 8.6. PAI Paimionlahti pari p (Lempiäinen M), 24.7. alkaen PAI Puhdistamot 1p (Numminen T).

HEINÄTAVI *Anas querquedula*

Saattaa pesiä huomaamattomasti rehevillä lahdilla ja järvillä, tänä vuonna havaittiin vain Taivassalossa pe-

sintä.

31.5. KAA Kuusisto 1 pari p (Klemola H), 2.6. KAA Jauhosaari 1-2k Ä (Piironen M); KOR Jurmo 26.5.-29.6. 1 pari; 8.6. MIE Aarilahti 3p (Kirjonen J), 20.6. MIE Kuustonlahti pari (Sillanpää J); 6.-9.6. PAI Paimionlahti pari p (Numminen T, Ylitälo M); 9.6. SAL Halikonlahti pari p (Virtanen V), 26.7. SAL Halikonlahti 1p (Numminen T); 15.6. TAI Rantalanlahti 1k p (Virtanen V), 3.8. TAI Rantalahti 5p, poikue (Alho P).

RISTISORSA *Tadorna tadorna*

Pesii edelleen vanhoilla paikoilla saaristossa Jurmossa, Utössa ja Vä-nössä.

DRA Väno pesimäaikaisia havaintoja ilmeisesti kahdesta parista maaliskuusta. (Kunttu S, Lindroos R, Virtanen K); KOR Jurmo: parh. 28.6. 18ad 3juv p, 1.7. 18ad 4juv p, 29.5. KOR Skalmören 2 paria revii-rappelussa (Vänskä V), KOR Utö myös pesimäaikaisia havaintoja (Klemola H); 27.7. PYH Rihniemi 6juv S (Klemola H).

ALLIHAHKA *Polysticta stelleri*

29.5. KOR Skalmören 1jpk 3juvk 2n-puk p (Vänskä V).

LAPASOTKA *Aythya marila*

Harvalukuinen saariston pesijä.

KOR Jurmo 1n koko kesän p; 28.7. KUS Pleikilä Pohjolanniemi 3 (Suoranta A), 9.6. UUS Lokalähti Kulluoto 1k p (Päivärinta H), 20.7. UUS Pitkäläluoto pari p (Alho P), 23.7. UUS Liesluoto 2n p (Tamminen M), 4.-17.8. UUS Lintuluoto 2k2n 5pull p (Klemola H, Sillanpää J).

ALLI *Clangula hyemalis*

Ei pesintään viittaavia havaintoja. Korppoon pari ei lähtenyt pakoon lentoon, vaan yritti piiloutua veteen niin, että vain pää ja hartiat jäivät näkyviin!

7.7. DRA Sikgrundet 6k (Nordström M), 7.7. DRA Fästorna 3k (Nordström M), 26.7. DRA Ölmos 1 (Helstola J); 4.7.-17.8. KEM Tolfnäs Notö-Kammarudde 5k2n (Aurela A); 3.7. KOR Lilla Örskär 1 pari p (Vänskä V); 22.6. MIE Mietoistenlahti 7p (Kuusisto K), 20.7.-10.8. MIE Mietoistenlahti 4p (Salonen V-V, Sillanpää J, Velmala W); 23.6. PAI Paimionlahti 1p (Lempiäinen M).

Ristisorsan kanta näyttää kesäkatsausten perusteella pysyneen melko vakaana ulkosaaristossa.

RIEKKO *Lagopus lagopus*

Sisämaan soilla muutama paikallinen pieni kanta.

3.3. MYN/VAH/TUR Kuhankuono 2Ä (Elovaara T); 23.2. MAS Kurjenrahka 2p (Kormano H, Lumio R, Lunden J); 9.3. NOU Kurjenrahka 1p (Hilke H, Tarponen E); 17.2. YLÄ Savojärvi 2tp (Sillanpää J), 2.3. YLÄ Savojärvi Mäntysaari 2tp (Rinne P, Röppänen J), 10.3. YLÄ Savojärvi 3Ä (Ketola K).

METSO *Tetrao urogallus*

Kaikki havainnot.

20.1. ASK Laaleinen 2k p (Kormano H, Lumio R); 21.4. DRA Purunpää 1k soidin (Laine P, Salmi H&J&P, Velmala W); 26.5. HAL Kumio Kultanummi 2k p (Oksanen P); 8.4. KAR Lainummi ulosteita (Suoranta A), 9.4. KAR Ketunpesänummi ulosteita (Suoranta A); 7.4. KEM Tappo 1n p (Rainio K, Ylitalo M); 27.4. KII Koskenojansuo 1k soidinta + 1 pari (Erikäinen J), 16.5. KII Varesjoentienharju 1k p (Erikäinen J&P); 15.4. KUS Kiimavuori ulosteita (Suoranta A); 10.4. LAI Pahojoki Luolamaa 2 paria

(Hemmilä M, Rantanen A), 1.5. LAI Hiippakunta 1n (Hemmilä M), 2.5. LAI Kaivola 1n (Hemmilä M), 2.5. LAI Pahojoki 1n (Hemmilä M), 28.5. LAI Kivijärvi SE-puoli kallioid 1k (Hemmilä M), 22.6. LAI Katinhäntä Hyvä Sulajärvi 1k (Hemmilä M); 9.3. LIE Hiitokeskus 1n (Ketola K); 23.2. LOI Mannaisten kangas 1n (Salo K); 25.2. PAI 1k (Liusvaara P); 24.4. PAR Attu 1n (Ketola K); 7.2. PYH Rihtniemi 1k (Haapala K); 3.5. TUR Laukolan metsä 3k (Ketola K); 28.4. VAH Kurjenrahka 1k (Rinne P, Röppänen Ja&Jo), 5.5. VAH Järvijoki 1n (Ketola K), 26.5. VAH Vahdonkorpi 1k hyökkäsi aggressiivisesti kimppuun! (Mäkelä P, Rinne P, Röppänen Ja&Jo); 6.7. VÄS Galtarbyviken 1k (Nikkanen T); 8.7. YLÄ Vaskijärvi 1p (Mustakallio P).

PELTOPYY *Perdix perdix*

Pesimähavainnot perdiksestä ovat todella kortilla.

26.5. HAL Karjanummi 2p (Oksanen P); 9.6. MAR IÄ (Alho P); 4.-23.4. MYN Liuskallio 2p (Suoranta A); 20.4. PAR Lofsdal 2 (Duncker M).

KURKI *Grus grus*

Kurjen kantakin lienee pysynyt vakaana, mikä ei kylläkään käy ilmi tästä katsauksesta! Vanhojen pesimäpaikkojen lisäksi joitakin uusiakin paikkoja.

4.6. HOU Hönsnäs 2p (Rainio K); 1.6. KAA Kuusistonlahti 2p (Gustafsson E); 2.-9.6. KEM Labböleträsket 2ad 2pull (Nikkanen T), 22.7. KEM Tolfnäs Storängen 2 lähtivät W (Aurela A); 11.6. KII Jokilahdensuo 1p, 5.7. KII Varesjärvi 1p, 28.-29.7. KII -SUO Omenajärvi 2p; 8.6.-27.7. MIE Mynälahti Aarilahti max. 3ad p (useat); 13.7. NAU Mattnäs 2ad 1juv (Ketola K); PAI Paimionlahti 2 paria koko kesän, toinen sai 2 poikasta, toinen 1 poikasen (useat); 27.7. PII Kuoppajärvi 1p (Piironen M); 11.8. PRN Makarla 2ad 1juv (Loivaranta P); 27.4.-4.9. RYM Riiainen-Kuralah:perä 2ad p (Wessman J); 31.5.-10.6. SAU Tapila 2p (Numminen T); 6.6. UUS Pyhämaa Eduäinen 1p (Tamminen M), 23.7. UUS Pyhämaa Karhu 2ad p (Tamminen M), 6.6.-2.8. UUS Liesluoto 2ad p, 2.8. 2juv p, tod. näk. saarekkeessa syntyneitä (Kylän-

pää J, Tamminen M); 10.6. VEH Hi-moinen 1p (Päivärinta H); 1.6. VÄS Sirnäs 2Ä, mahd. pesintä lähistöllä (Nikkanen T); 29.4. YLÄ Vaskijärvi luonnonpuisto lad + pesä, jossa 2 munaa (Mustakallio P).

LUHTAKANA *Rallus aquaticus*
17 ilmoitettua reviiiriä lienee kohtalaisen hyvää tasoa.

3.7. HOU Hönsnäs Träsk 1Ä (Rainio K); 25.5. LAI Otajärvi 1Ä (Alho P); 8.6. MIE Aarlahti 1Ä (Kirjonen J); 13.4. PAI Paimionlahti 1Ä (Helstola J); 10.4.-14.7. PAR Makeavesiallas Pettebyviken 1-2Ä (useat), 3.5. PAR Kirjala-Lielax Kappeliranta 1Ä (Kunttu S, Lindroos R, Virtanen K), 4.5. PAR Mustfinnträsket 1Ä (Pettersson K-O); 5.-8.5. RAI Raisionlahti 1Ä (useat), 11.5. RAI Kukonpää 1Ä (Normaja J); 7.4. RYM Paskalahti 1Ä (Saari L), 4.5. RYM Aasla 1Ä (Suhonen M); 12.6. SUO Aneriojärvi 1Ä (Erikäinen J), 12.6. SUO Makarlanjärvi 1Ä (Erikäinen J); 11.5.-29.6. SÄR Makarlanjärvi 1Ä (Loivaranta P); 30.5. TAI Kolkanaukko 1Ä (Ketola K).

LUHTAHUITTI *Porzana porzana*
Vanhoilla pesimäpaikoilla reviiirital-
lella, muuten kanta kohtalaisen pieni.

4.5.-3.7. KII-SUO Omenajärvi väh.
3Ä (useat); 18.5. LAI Pehtjärvi 1Ä

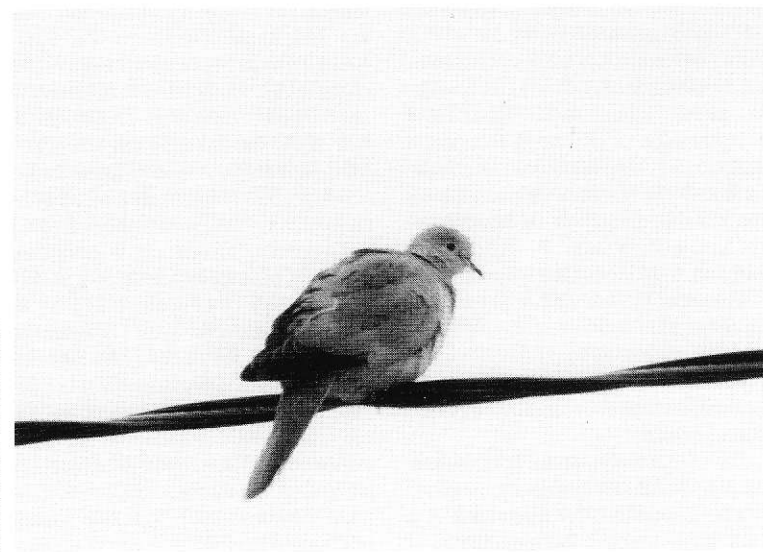
(Lahtonen I, Tamminen M), 13.6. LAI Otajärvi 1Ä (Kuusisto K); 17.-25.6. PAI Paimionlahti 1Ä (Numminen T); 19.7. SAL Halikonlahti 1Ä (Numminen T); 11.5.-2.6. SÄR Makarlanjärvi 1Ä (Loivaranta P).

RUISRÄÄKKÄ *Crex crex*
Vuonna 1990 24 ääntelijää, tänä vuonna 17. 1970/-80-lukujen taitteeseen verrattuna keskimäärin hieman runsastunut laji.

27.5. KII Omenajärvi 1Ä (Larsson K), 3.7. KII Kko 1Ä (Erikäinen J&P); KOS Tuimala koko kesän 1Ä (Saari P); 7.6. PAI Askala 1Ä (Ylitalo M), 25.6. PAI Hevonpää 1Ä (Numminen T); 8.6. PAR Lemlax Qvidjan kartano 1Ä (Piha J), 13.7. PAR Lemlax Innerholm 1Ä (Kunttu S, Nikkanen T, Virtanen K); 2.-16.6. PRN Pohjanjärvi 2Ä (Ahola M, Loivaranta P), 6.6. PRN Sauru 1Ä (Ahola M); 7.6. PRT Uskelanjokivarsi 3Ä (Oksanen P); 30.-31.5. SAL Uskelanjoki 1Ä (Kiviranta J, Lehto He, Salonen K, Velmala W), 6.6. SAL Lopen Lustoja 1Ä (Oksanen P); 12.6. SUO Kitula 1Ä (Erikäinen J).

LIEJUKANA *Gallinula chloropus*
Vain kahdelta vanhalta paikalta, joista kummaltakaan ei todettu pesintää. Todella harvinainen pesijä TLY:n alueella.

Turkinkyhkyyn kesähavaintojen määrä ei välttämättä kuvasta todellisuutta, sillä laji on pesimäaikaan yllättävän vaikeasti havaittava.

Jouko Hakala, Turku 9.1.1994

19.5.-2.6. PAI Puhdistamat 1p (Laine P); 4.5. SAL Halikonlahti lad p (Ylitalo M).

MERIHARAKKA

Haematopus ostralegus

Sisämaan havainnot kerätään. 25.6. TUR Ävik 2p (Karhilahti E).

TYLLI *Charadrius hiaticula*

26.4.-29.5. DRA Vänö max. 5p (Kunttu S, Lindroos R, Virtanen K); 18.6. HOU Kalvholm 1p (Rainio K); KOR Jurmo max. 35p; 2.7. MIE Mynälähti 1ä (Salonen V-V); 20.6. PAI Puhdistamat 1p (Numminen T); 11.5.-23.7. UUS Pyhämaa Liesluoto useita pesii S-rannalla (Gustafsson E, Tamminen M); 14.6. UUS Vekara 2ad 1juv p (Lempiäinen M, Päivärinta H, Virtanen R).

KAPUSTARINTA *Pluvialis apricaria*

Vaatimaton kanta pesii sisämaan suurimmilla soilla.

9.-20.6. NOU Pukkipalon suo max. 10 varoittelevaa (Ketola K). 23.6. YLÄ Vaskijärvi luonnonpuisto 1ä (Mustakallio P).

SUOSIRRI *Calidris alpina schinzii*
KOR Jurmo pesivä kanta 4-5 paria.

MUSTAPYRSTÖKUIRI

Limosa limosa

29.7. MIE Mietoistenlahti 2p (viikko); 22.7. TUR Ävik 1k p (Alho P).

LIRO *Tringa glareola*

Harvalukuinen soiden pesimälintu.

6.6. HAL Kakossuo ain. 1 soidintava (Oksanen P); LAI Kivijärvi pari pesintä (Lampolahti J); 23.6. SUO Johdessuo 2ad 1pull p (Erikäinen J&P).

PUNAJALKAVIKLO *Tringa totanus*
Sisämaapesintä.

SUO Aneriojärvi 2 paria 2 pesintää (Erikäinen J&P, Halttunen M).

SUOKUKKO *Philomalos pugnax*
TLY:n alueen kanta vain muutama pari.

1.-27.6. KAA Kuusistonlahti 1 pari pesinee (Gustafsson E); 1.-9.6. KOR Jurmo 1n varoitteleva ja hätäilevä.

HARMAALOKKI *Larus argentatus*
Suopesintä: 20.6. MAS Karevan suo

2ad, pesintä (Tamminen M).

KALALOKKI *Larus canus*

Suopesintä. 20.6. MAS Karevan suo 6ad, 2 hautomassa (Tamminen M).

PIKKULOKKI *Larus minutus*

Sisämaajärvien uudistulokas, joka on leviittäytymässä.

9.6. KII -SUO Omenajärvi 2jpp p (Erikäinen J), 28.7.-4.8. KII -SUO Omenajärvi 3 1kv p, 2.7. KII Aneriojärvi 3jpp p (Erikäinen J&P); 18.5. KOD Kodisjoki 61ad 1 2kv p (Lahtonen I, Tamminen M); 25.5. LAI Otajärvi 30p (Alho P); 7.-10.6. PAI Paimionlahti 1 2kv p (useat), 20.6. PAI Paimionlahti 1ad p (Lempiäinen M), 28.6. PAI Paimionlahti 4ad 1juv m (Ylitalo M); 26.-29.7. RAI Raisionlahti 2 1kv p (Heinonen R); 13.7. SAL Halikonlahti 4juv p (Larsson K); 6.6. UUS Pyhämaa Kulju 24ad 2 2kv p (Tamminen M).

MUSTATIIRA *Chlidonias niger*

"Muutahtavia" havaintoja.

2.-8.6. PAI Paimionlahti 1 +2kv p (useat); 29.5. RAI Raisionlahti 1p (Grönqvist K, Klemola H); 30.5. SAL Halikonlahti 1jpp (Kiviranta J, Numminen T, Salonen K, Velmala W).

RÄYSKÄ *Sterna caspia*

Harvinainen ulkosaariston loppuluotojen pesimälintu. Seuraavassa mukana myös jonkinverran pesimäpaikkojen ulkopuolisia havaintoja, vaikka selvimmät kiertelijät onkin raakattu pois. Myös sisämaan havainnot on julkaistu.

22.6. DRA Vänö 2 (Nordström M); loppupuoli. 7. KEM Mjösund-Gullkrona 1ad (Kunttu S), 27.7. KEM Sjöläx 20p, poikueita (Nikkanen T); KOR Jurmo 1.6.-26.7. 1-3p, 21.6.-9.7. NAU Skallögländen 2ad 1pull (Vänskä V); 7.8. LAI Otajärvi 3p (Kylänpää J); 13.7. PAR Lemlax Buskudd 2p (Kunttu S, Nikkanen T, Virtanen K); 25.5.-15.6. PYH Rihtniemi 1-3p (vihko); 15.6. TAI Mussalo 1 N (Virtanen V); 31.7. TUR Ävik 1juv (Karhilahti E); 23.6. UUS Liesluoto 1ad (Tamminen M), 23.7. UUS Pyhämaa Kulju 1ad (Tamminen M); 20.7. VEH Ahmasvesi pari + 1juv pesintä (Rinne A&P).

KALATIIRA *Sterna hirundo*

Suopesintä. 20.6. MAS Karevan suo

12ad 1pull (Tamminen M).

RUOKKI *Alca torda*

Ulkosaaristossa yleinen pesimälintu. 3.8. HOU Bockskär 1p (Rainio K); 29.5. KOR Stora Rödsjär 3p (Vänskä V), 28.6.-31.7. KOR Jurmo max. 14p, 4.7. KOR Vidskärsfjärden 1p (Karhu K), 3.8. KOR Utön S-puolen saaristo n.70p (Nordström M), 6.8. KOR Stora Lekattskär 3p (Vänskä V); 2.6.-24.7. PYH Rihtniemi useita kesän aikana (vihko).

TURTURIKYYHKY

Streptopelia turtur

4.-5.6. KOR Jurmo 1p, 18.6. KOR Utö 1p (Wilström); 20.7. MIE Mynälahti Aarlahi 1ad p (Salonen V-V, Sillanpää J); 2.6. PAI Paimionlahti 1Ä (Järvinen H, Vikman R), 13.7. PAI Paimionlahti 1p (Lempiäinen M); 8.6. PYH Rihtniemi 2N (Alho P, Komi J, Sillanpää J).

TURKINKYYHKY

Streptopelia decacocto

Turussa noin 25 parin kanta, muualla pienempiä keskittyimiä.

26.5. DRA Vänö 1p (Kunttu S, Lindroos R, Ylitalo M); 22.5.-30.7. HAL Märynummi 2ad 2juv pesintä; 26.5. KOR Utö 2p (Klemola H), 20.-21.7. KOR Utö 1p (Helstola J); 13.5. MIE Kk 1Ä (Klemola H), 29.7. MIE Mietoistenlahti 2 (Laitinen L); 24.4.-18.6. MYN Keskusta 1-3p (Gustafsson E, Suoranta A); PAI Vista koko kesän pari (Helin M, Numminen T, Velmala W); 24.5. RAI Keskusta 1p (Heinonen R); 14.6.-13.7. SAL Rautatieasema 2p (Helin M, Larsson K, Oksanen P); 2.5.-28.8. TUR pareja seuraavilla paikoilla: Kupittaankenttä-Jalavatie 3 paria, Itäinen Pitkäkatu 37 1 pari, Sirkkalankatu/Vuorikatu 1 pari, Urheilupuisto 1 pari, Koroinen 1 pari, Ävik 2 paria, Nunnavuori 1 pari (useat).

KEHRÄÄJÄ *Caprimulgus europaeus*

7.7. DRA Sunnanå 1Ä (Nordström M); 26.5. HAL Kumio 1Ä keskellä päivää! (Oksanen P), 31.5. HAL Angelnieni 1Ä (Oksanen P), 23.6.-30.7. HAL Salainen Haannummi 2, pesivä pari (Oksanen P), 24.6. HAL Salainen Kivikujanummi 1Ä (Oksanen P), 27.6. HAL Hevonpään ampumarata 1Ä (Oksanen P); 7.7. KAA Kuusisto radiomasto 1p (Rainio K); 9.7. KEM

Skoböle 1 pesintä (Sallinen P), 1.8. KEM Mjösund 1Ä (Kunttu S); 21.6. KUS Grönvik 1Ä (Suoranta A); touko-kesäkuu NAU Källdinge 3Ä (Vänskä V), 18.6. NAU Vikom 1Ä (Vänskä V); 3.7. NOU Tie nro 2015 1km tiestä 2014 1Ä (Ylitalo M); 8.6. PAR Qvidja 1Ä (Lauren M), 18.6. PAR Sydmo 1Ä (Lauren M), 18.6. PAR Nulto 1Ä (Lauren M), 25.6. PAR Lemlax Träsket 1Ä (Lindroos R), 6.7. PAR Trolön saari 1Ä (Duncker M), 13.7. PAR Lemlax Gästerböle 1Ä Kunttu S, Nikkanen T, Virtanen K); 1.6. PII Puosta 1 istui tiellä (Toola P), 22.6. PII "Huuhkajavuori" 1Ä (Piiroinen M); 24.6. PRN Teijo Vähäjärvi 1Ä (Larsson K); 15.6. PYH Rihtniemi 2 (Sillanpää J); 21.6. RAI Miekälä 1Ä (Heinonen R); 3.7. RYM Leikkistenjärvi 1Ä (Eloranta L); 15.6.-3.7. SAL Kävianummi 1Ä (Ahola M, Suoranta A), 23.6.-30.7. SAL Pehkussuon laita 2, pesivä pari (Oksanen P); 4.8. SAU Isometsä 1Ä (Karhu K); 21.6. UUS Pyhämaa Raulio 1Ä (Keskitalo M, Laukkanen S, Velmala W); 20.6. VEH 2Ä (Helstola J); 29.5. VÄS Västanvik 1 tiellä (Loivaranta P).

KUNINGASKALASTAJA

Alcedo atthis

5.5. MIE Mietoistenlahti uimaranata 1p (Rahkonen M); huhti-toukokuu PRN Latokartano 1-2p (Grönqvist K, Nurmi JK).

HARMAAPÄÄTIKKA *Picus canus*

Kunnittaiset ilmoitetut parimäärät: ASK 1; DRA 4; HAL 1; HOU 10; KAA 10; KEM 2; KIS 1; KOR 1; KUS 7; LAI 4; LEM 2; LIE 1; MER 2; MIE 3; NAA 2; NAU 5; PAI 2; PAR 12; PII 5; PRN 4; PYH 1; RAI 1; RYM 5; SAU 2; SÄR 1; TAI 3; TAR 1; TUR 4 (+ Ruissalo); VÄS 3.

PIKKUTIKKA *Dendrocopos minor*

Ilahduttavan paljon pesintään viittaavia havaintoja. 28.3. DRA Taalintehdas-Kasnäs 1p (Kunttu S); 18.5. Hal Vaisakko 1Ä (Oksanen P); 19.1. KAA Keskusta 1k (Leveelahti S, Normaja J, Nurmi JJ), 14.7. KAA Kuusisto 1S (Gustafsson E); 12.1. KEM Labböle 1p (Nikkanen T), 19.5. KEM Sjöläx 1ä varoitteli (Toola P); 12.6. KII Riidus 1p (Erikäinen J); 13.4. KUS Kaurissalo Itäjärvi 1k Ä (Suoranta A; Hemmilä M); 20.4. MER Ruusumon kauppa 1Ä

Koskikarasta tehtiin Perniössä poikkeuksellinen kesähavainto. Lajin huhutaan myös pesineen alueella.

(Multala V); 29.3. MIE Mynälahti Silakkari 1n p (Elovaara T, Mantere P, Salonen V-V); 30.4.-22.7. PAI Paimionlahti 1-2p (22.7. 1juv p) (useat); 3.3. PAR Mustfinträsket 1p (Ketola K), 29.3. PAR Granvik 1 (Kuusisto K, Saarnio J), 7.4. PAR Attu Sägvisken 1Ä (Duncker M), 11.-30.4. PAR Munkviken pari pesäkolon aukolla (Duncker M, Pettersson KO), 21.4. PAR Lemlax Tammiluoto 1p (Lindroos R), 24.-29.4. PAR Lenholmen 1(-2)p toinen ilm. kolossa (Lauren M, Pettersson KO); 25.4. PII Raadelma 1p rummutteli (Toola P), 28.4. PII Piikkiönlahti 1 (Kärkkäinen E, Ranta J); 2.5. PRN Mathildedal 2p (Larsson K), 18.5. PRN Teijo Ruukinrinne 1k varoitteli (Toola P), 3.7. PRN Mathildedal 1juv (Suoranta A); 11.-26.4. PYH Rihtniemi 1Ä (vihko), PYH Otajärvi Nuuski 1Ä (Gustafsson E); 17.4. SAU Karunan kirkko 1Ä (Rainio K, Ylitalo M), 9.5. SAU Laninnokka 1k (Numminen T); SUO Sallittu pesintä, poikaset lähtivät pesästä (Halttunen M), SUO Laidike pari, ilm. pesintä (Halttunen M); 28.4. TAI Muntinsilta

1 (Kuusisto K); 13.4.-1.5. TUR Friskalanlahti 1p rummutti (Kunttu S, Lindroos R, Suhonen M, Virtanen K), 16.4.-11.5. TUR Ruissalo ainakin 13 reviiriä (useat), 27.5. TUR Rauvola 1p (Alho P), 7.6. TUR Pernon kartano 1n pesällä (Tamminen M); 7.4. UUS Pyhämaa Esimo 1 (Kuusisto K, Merisaari M); 21.6. YLÄ Pyhäjärvi 2ad pesintä (Oravainen J).

POHJANTIKKA

Picoides tridactylus
Ei havaintoja huhtikuun alun jälkeen.

KANGASKIURU *Lullula arborea*

Lajista on julkaistu kattava katsaus Ukulissa 1/92.

1.6. ASK Louhisaari 1Ä; 30.4. DRA Ölmos 1Ä (Kuusela A, Kuusisto K); 8.6. HAL Haannummi 1Ä (Oksanen P), 23.6. HAL Kankare 1Ä (Oksanen P), 25.6. HAL Märynummi 1Ä (Oksanen P); 21.-28.4. HOU Hönsnäs 2Ä (Rainio K); 3.7. KEM Helgeboda 1Ä (Suoranta A); 9.6. KII Tilitehdas 1Ä (Erikäinen J); KUS yhteissumma: 5 paria (Hemmilä M, Suoranta A, Val-

kama J); 17.8. LAI Varhokylä 2ad 2juv (Karhu K); MAS yhteissumma: 3 paria (Suoranta A, Valkama J); MYN 1 pari (Valkama J); NOU yhteissumma: 6 paria (Valkama J); 7.5. PAI Tuuvala 1p (Valkama J), 12.5. PAI Valkojannummi 2 reviiriä (Laine P&RV); 29.3. PAR Granvik 2Ä (Kuusisto K, Saarnio J), PAR muualta 2 paria (Valkama J); 1.4. PII Harvaluoto 1p (Toola P); 20.4. PRN Teijo Ruukinrinne 1p (Loivaranta P), 3.5. PRN Mathildedal Meri-Ruukki 1Ä (Gustafsson E); 26.3. PYH 3k peimäpajoilla (Virtanen H); 30.3. RAI Kerttula 1Ä (Heinonen R), RAI muualta 2 reviiriä, 1 varm. pesintä (Valkama J); SAU 3 paria (Numminen T, Valkama J); UUS yhteissumma: 7 paria (Päivärinta H, Valkama J); VEK 2 paria (Valkama J).

TÖRMÄPÄÄSKY *Riparia riparia*
Kaikki törmäpääsky-koloniat olisi pyrittävä suojaamaan ja ne olisi syytä ilmoittaa paikalliseen luonnonsuojeluyhdistykseen.

14.7. DRA kolonia, n.107 koloa

(Aurela A); kesä-heinäkuu HAL Sa-
lainen Kivikujanummi kolonia, n.10
koloa (Oksanen P); 9.6. KII Hepok-
roppa kolonia, 30 koloa , 9.6. KII
Ristinummi kolonia, 44 koloa; 28.5.
LAI Kaatopaikan hiekkakuopat kolonia,
18 koloa (Hemmilä M), 10.8. LAI
Pirttikylä kolonia, 5 koloa (Kylänpää
J); Pai Valkojannummi koko kesän
kolonia, n.100exx (Laine P); 18.5.
PAR Prostvik kolonia (Ketola K), 8.-
13.7. PAR Lemlax Storskogen Sand-
mo kolonia, 129 koloa, joista väh. 24
asuttu, 8.-9.7. n.50ad 17pull; PII Har-
valuoto Huhmari kolonia, 5-10 paria
(Piironen M); 28.7. PRN Pyölinkos-
ki kolonia, n.50exx (Ahola M), 28.7.
PRN Laukka kolonia, n.40exx (Aho-
la M); 19.5. VEH Hiekkakuoppa ?
kolonia, 15-20 pesää (Loiva R, Nik-
kanen T).

KOSKIKARA *Cinclus cinclus*

5.5.-8.8. PRN Latokartano 1p (Alho
P, Karhu K, Klemola H).

KUHANKEITTÄJÄ *Oriolus oriolus*

18.6. KOR Utö 1p (Wilström); 9.6.
PYH Nihtiö 1k p (Virtanen H); 1.6.
SAL Halikonlahti 1SE (Numminen
T).

**Pähkinähakin pieni pesimäkanta painottuu Houtskararin, Korppoon, Perniön
ja Iniön alueelle. Varsinkin Houtskarissa laji on paikoin jopa yleinen.**

PÄHKINÄHAKKI

Nucifraga caryocatactes
Saaristossa harvalukuinen, muualla
pari yksittäistä havaintoa. Palautettu-
jen havaintojen perusteella vaikea ar-
vioida kantaa.

10.-12.7. HAL Kankare 2p (kn?)
ilm. pesintä, ahdistelivat huuhekajaa
(Oksanen P); 13.1.-4.8. HOU havain-
toja seitsemältä paikalta, ei pesintään
viittaavia (Rainio K, Ylitalo M); 4.8.
INI Kolko 1ä (Tarponen E); 31.5.
PRN Kisakallio 1 (Klemola H).

PEUKALOINEN

Troglodytes troglodytes
Pesivä kanta ilmeisesti huomattavasti
suurempi kuin mitä ilmoitettujen re-
viirien määrä antaa ymmärtää.

4.5. HAL Kankare 1Ä (Oksanen
P), 18.-19.5. HAL Vaisakko 1Ä (Ok-
sanen P); 4.6. HOU Hönsnäs 1Ä (Rai-
nio K); 28.5. KEM Linnarnäs 2Ä
(Multala V); 22.6. KII Varesjoen kuru
1Ä (Erikäinen J&P); 22.5. LOI Papi-
nen Isolähde 3Ä (Lampolahti J); 8.-
13.7. PAR Lemlax Seppälaskogen 1Ä
(Kunttu S, Nikkanen T, Virtanen K);
14.7. PII Yltöinen Kärmekeallio 1Ä
(Piironen M); 19.7.-4.8. PYH Riht-
niemi 1Ä, varoitteli myös (Alho P,

Klemola H); 5.7. SUO Piiparinkorpi
1Ä (Erikäinen J).

VIITASIRKKALINTU

Locustella fluviatilis
6 laulavaa koirasta on alle -80-luvun
loppupuolen keskiarvon.

15.-21.6. MIE Koeasema 2Ä (Kle-
mola H, Salonen V-V, Sillanpää J,
Wessman J); 12.6.-3.7. NAU Käldinge
1Ä (Normaja J, Vänskä V); 17.6.-
3.7. NOU Valperri 1Ä (Heinonen R,
Ylitalo M); 17.6. RAI Kukonpää 1Ä
(Klemola H); 24.6. SAL Lope Uskel-
lanjokivarsi 1Ä (Oksanen P).

PENSASSIRKKALINTU

Locustella naevia
Vuonna 1990 ilmoitettiin ennätyskel-
liset 70 laulajaa, tänä vuonna vain alle
puolet, 31 koirasta.

27.5. DRA Vänä 1Ä (Kunttu S,
Lindroos R, Virtanen K); 6.6. KAA
Kuusistonlahti 1Ä (Rainio K), 27.7.
KAA Rauvolanlahti 1Ä (Multala V);
23.-24.6. KII -SUO Omenajärvi 1Ä
(Erikäinen J&P), 23.6. KII Kko 1Ä
(Erikäinen J&P); 31.5. MUU Yltjärvi
1Ä (Suni R, Toola P); 2.6. PAI Puh-
distamat 1Ä (Ketola K), 4.-25.6. PAI
Vista 1Ä (Numminen T), 7.6. PAI
Askala 2Ä (Ylitalo M), 9.6. PAI Pai-
mionlahti 1Ä (Ylitalo M), 15.6.-15.8.
PAI Preitilä 2 pesintä (Laine P); 12.7.
PAR Lemlax Innerholm 1Ä (Kunttu
P, Kunttu S); 7.6. PII Raadelma Kuu-
sistonsalmi 1Ä (Ylitalo M), 9.6. PII
Raadelma Kartanon ranta 1Ä (Toola
P); PRN Pohjanjärvi 1Ä (Ahola M);
8.7. RUS Merttelä 1Ä (Heinonen R);
30.5.-24.6. SAL Isokylän hautausmaa
1Ä (Oksanen P), 6.-8.6. SAL Lope
Uskelanjoki 1Ä (Oksanen P), 31.5.-
13.7. SAL Veitakkala yht. 5Ä (Ahola
M, Larsson K, Lehto He, Oksanen P);
8.6.-4.7. SUO Laidike 1Ä (Halttunen
M), 12.6. SUO Aneriojärvi 1Ä (Eri-
käinen J), 13.6.-4.7. SUO Taipale 1Ä
(Erikäinen J); 11.-15.7. TAR Killala
1Ä (useat); 28.5. TUR Rauvola poh-
jukka 2Ä (Ketola K), 9.-20.7. TUR
Ävik 1Ä (useat).

VIITAKERTTUNEN

Acrocephalus dumetorum
28 koiraan voimin ei jääty paljoa vuo-
den 1990 ennätysmäärästä.

17.6. KAA Rauhanlinna 1Ä (Ylita-
lo M); 10.6.-3.7. KII Kko 1Ä (Erikäi-
nen J), 11.6. KII Hirvelä 1Ä (Erikäi-
nen J), 11.6. KII Myllymäki 1Ä (Eri-

käinen J), 12.6. KII Pirilä 2Ä (Erikäinen J); 13.6. LAI Vesilaitos 1Ä (Kuusisto K); 15.-21.6. MIE Koeasema 1Ä (useat); 12.-25.6. NAU Källdinge 1Ä (Normaja J, Vänskä V); 31.5. PAI Paimionlahti 1Ä (Grönqvist K), 25.-30.6. PAI Puhdistamot 1Ä (Helin M, Numminen T), 25.-26.6. PAI Vähäjoki 1Ä (Numminen T), 4.-5.7. PAI Kriivari 1Ä (Velmala W); 2.-8.6. PYH Rihtniemi kylä 1Ä (Alho P, Komi J, Sillanpää J); 6.-7.6. SAL Veitakkala 1Ä (Ahola M), 8.6. SAL Isokylä Aso-lanjoki 1Ä (Oksanen P); 12.6. SUO Laidike 1Ä (Halttunen M); 9.-10.6. TUR Farnos 2Ä (Virtanen V), 11.6. TUR Artukainen Raisionjoki 1Ä (Tarponen E), 16.-20.6. TUR Pansio Shell 1Ä (Klemola H, Tamminen M); 15.6. UUS Vekara 2Ä (Lempiäinen M, Päivärinta H, Virtanen R), 20.-21.6. UUS Kursila 1Ä (Klemola H), 20.-21.6. UUS Lyökin th. 1Ä (Klemola H), 20.-21.6. UUS Karhu 1Ä (Klemola H), 21.6. UUS Pyhämaa Raulio 1Ä (Keskitalo M, Laukkanen S, Velmala W), 27.7. UUS Esimo 1Ä (Klemola H).

LUHTAKERTTUNEN

Acrocephalus palustris

Havaintojen palauttamisen puutteen takia jäi luhtakerttusen yksilömäärä vain 72:een, alkaako laji olla jo niin yleinen, ettei havaintoja viitsitä palauttaa (vrt. satakieli)? Laji pesinee jo saariston saarillakin (Jurmo, Utö).

9.6. HAL Vaisakko 1Ä (Oksanen P); 3.7. HOU Näsby 1Ä (Rainio K); 13.7. INI Norrby 1Ä (Tarponen E); 28.5. KAA Vaarniemi LSA 1Ä (Ketola K), 18.7.alkaan KAA Rauvolanlahti pari ilm. pesivät (Multala V); 11.6.-3.7. KII Rekijoki 1Ä (Erikäinen J&P), 22.6. KII Yltäkylä 2Ä (Erikäinen J&P), 24.6. KII -SUO Omenajärvi 1Ä (Erikäinen J); 20.6.-2.7. KOR Jurmo yht. 6Ä, 25.6. KOR Sundskär 1Ä + 1, pari? (Helstola J), 27.6. KOR Utö 1Ä&1n + 2Ä (Helstola J), 20.7. KOR Utö 4Ä (Helstola J); 21.6. KUS Laupunen Kaunismäki 1Ä (Suoranta A), 21.6. KUS Pihlavakarinaukko 2Ä (Suoranta A), 29.6.-7.7. KUS Laupusensalmi 1Ä (Suoranta A); 11.6. LIE Nautelan koski 1Ä (Ketola K); 28.5. MIE Mynälahti 1Ä (Salonen R&V-V), 8.-17.6. MIE Koeasema 4Ä (Kirjonen J, Numminen T, Sillanpää J); 14.-25.6. NAU Källdinge 3Ä (Normaja J, Vänskä V), 18.6. NAU Gytta 1Ä (Normaja J, Vänskä V); 9.6. PAI Pai-

mionlahti 1Ä (Numminen T), 25.6. PAI Vista 2Ä (Numminen T); 8.-18.6. PAR Sydänperävikin 1Ä (Toola P, Piha J); 31.5. PII Piikkiönlahti 1Ä (Klemola H), 9.6. PII Raadelman kartano 1Ä (Toola P); 2.-16.6. PRN Pohjanjärvi 3Ä (Ahola M), 7.6. PRN Valtion viljavarasto 1Ä (Ahola M), 16.6. PRN Korjärvi 2Ä (Ahola M); 9.6. PYH Rihtniemi Kukola 1Ä (vihko), 3.-15.8. PYH Rihtniemi tornin ympä-

Tamminen M), 10.6. TUR Farnos 1Ä (Virtanen V), 16.-21.6. TUR Raisionjoki Jalostaja 2Ä (Ketola K, Wessman J); 26.5.-15.6. UUS Vekara 1Ä (Heinonen R, Lempiäinen M, Päivärinta H, Virtanen R), 21.6. UUS Pyhämaa Kursila 2Ä (Keskitalo M, Laukkanen S, Velmala W), 21.6. UUS Pyhämaa Raulio 1Ä (Keskitalo M, Laukkanen S, Velmala W), 27.7. UUS Esimo 1Ä (Klemola H).

Idänuunilintu pesi vuonna 1991 tiettävästi ensimmäiden kerran TLY:n alueella.

Henry Lehto, Lemland Lägskår 6.6.1987

ristö 2ad 1 kv p (Klemola H), 20.6. PYH 3Ä (Alho P, Klemola H); 8.6. RAI Raisionlahti 1Ä (Klemola H); 31.5.-17.6. SAL Halikonlahti 1Ä (Ahola M, Lehto He, Numminen T, Virtanen V), 16.6. SAL Veitakkala 1Ä (Ahola M), 23.-24.6. SAL Isokylä 1Ä (Oksanen P); 12.6. SUO Kitula 1Ä (Erikäinen J), 13.-21.6. SUO Laidike 1Ä (Erikäinen J, Halttunen M), 24.6. SUO Kitula 1Ä (eri kuin 12.6.) (Erikäinen J); 29.6. SÄR Kiviniemi 1Ä (Loivaranta P); 30.5.-17.6. TUR Pansio 1Ä (Ketola K, Nordström M), 2.-10.6. TUR Oriketo 2Ä (Virtanen V), 3.6. TUR Ruissalo Kasvitieteellinen puutarha 1Ä (Sällylä S), 8.-16.6. TUR Pansio Shell 1Ä (Klemola H,

RYTIKERTTUNEN

Acrocephalus scirpaceus

Sisämaan havainnot kerätään. Rehevimmillä ruovikkojärvillä muutamia keskittyimiä.

SUO Laihike 1Ä (Halttunen M), SUO Arpalahdi 3Ä (Halttunen M), SUO Sallittu 2Ä (Halttunen M).

RASTASKERTTUNEN

Acrocephalus arundinaceus

Kanta pysynyt ennallaan, säännöllisin esiintymispaikka Paraisten makeavesiallas.

8.6. MIE Aarlahdi 2Ä (Kirjonen J), 16.6. MIE Silakkari 1Ä (Alho P); 26.5.-13.7. PAI Paimionlahti 1Ä (useat); 16.5.-9.7. PAR Makeavesiallas

vähintään 4 reviiä (useat); 16.6. TAI Kolkanaukko 1Ä (Sillanpää J); 16.6. YLÄ n.1km ennen kk:ä Turusta 1Ä (Tammi J).

KULTARINTA Hippolais icterina Eipä palauteta tästäkään lajista liiemmästi havaintoja!

1.-7.6. ASK Louhisaaren puisto 2Ä (Ketola K); 3.6. HAL Kylä Vesitorinmäki 1Ä (Oksanen P), elokuva HAL Märynummi sairaala pihalla 1Ä (Oksanen P); 9.6. HOU Rostmanskar 1Ä (Rainio K); 7.6.-7.7. KAA Littoinen terveystalo 1Ä (Ketola K); 20.6. KOR Jurmo 1Ä, 6.7. KOR Utö 1Ä (Larsson K); 26.7. LAI Palttilanholma 2ä kantoivat ruokaa (Kylänpää J); 11.6. LIE Nautelankoski 2 luult. pari (Ketola K); 9.7. MER Riitonpää Merilä 1Ä (Multala V); 8.6. MIE Aarilahti 1 (Kirjonen J); 2.6. PAR Sydmo 1Ä (Lauren M)m 13.7. PAR Lemlax Brattnäsviken 1Ä (Kunttu S, Nikkanen T, Virtanen K); 19.5. PII Hirsund 1Ä (Piironen M), 29.5. PII Keskusta hautausmaa 1Ä (Piironen M); 2.6. PYH Rihtniemi 1Ä (Alho P); 20.5. RAI Kuloinen 1Ä (Päivärinta H); 29.5. SAU Ampola 1Ä (Numminen T); 9.6. TUR Kärsämäen hiekkakuopat 1Ä (Virtanen V), 28.6. TUR Hurtinkatu 1Ä (Aurela A); 10.6. UUS Lokalahti Niituluodonkari 1Ä (Päivärinta H).

KIRJOKERTTU Sylvia nisoria Saaristossa harva kanta, Vänössä suurin osa koko TLY:n alueen kannasta. 28.-29.5. DRA Vänö 7p (Kunttu S, Lindroos R, Virtanen K), 2.6. DRA Vänö 1k rakensi pesää (Nordström M), 7.7. DRA Vänö 1k (Nordström M); 6.6. KAA Kuusisto kartano 1k tappeli pikkulepinkäisen kanssa (Gustafsson E); 8.6. KOR Jurmo 1k p.

IDÄNUUNILINTU

Phylloscopus trochiloides

9.6. NOU Leijankorpi 1Ä (Ketola K); 1.6.-19.7. PYH Rihtniemi pesintä, 8.6. 2Ä, joista toinen ilmeisesti vielä muutolla (Alho P, Klemola H, Sillanpää J).

PIKKUSIEPPO *Ficedula parva*

Sekä pikkusiepon että idänuunilinnun pesimäpaikoilla liikutaan vähän kesäkuukausina.

3.6. HOU Stora Ljusskar 1p (Rainio K); 1.6. PYH Rihtniemi 1 2kv k Ä, mahd. muutolla (Santamaa M, Santa-

maa T, Sillanpää J); 11.6. RYM Riiaistenjärvi 1k p (Eloranta A); 21.6. SUO Sallittu 1Ä (Halttunen M); 17.6. TUR Piispankatu 1 2kv k Ä (Lindholm H).

MUSTALEPPÄLINTU

Phoenicurus ochruros

15.6. UUS Vekara 1k Ä (Lempiäinen M, Päivärinta H, Virtanen R).

SATAKIELI *Luscinia luscinia*

Yhteensä 288 laulavaa koirasta ilmoitettiin. Tämä ei kuitenkaan anna likimaistakaan arviota todellisesta kannasta. Kunnittaiset ilmoitetut parimäärät:

DRA 47 (Vänö 40); HAL 16; HOU 2; KAA 12; KEM 3; KII 16; KOR 4; KUS 19; LIE 4; MER 1; MIE 8; NAA 2; NAU 11; PAI 13; PAR 11; PII 10; PRN 10; PYH 4; RAI 2; RYM 10; SAL 6; SUO 6; SÄR 14; TAI 7; TUR 39; UUS 3; VEH 1; VÄS 7. Tunnollisina ilmoittajina ansaitsevat tulla mainituksi: Erikäinen J, Gustafsson E, Kunttu S, Larsson K, Lindroos R, Loivaranta P, Oksanen P, Piironen M, Suoranta A, Wessman J ja Vänskä V.

PIKKUVARPUNEN

Passer montanus

Ei ainuttakaan pesimähavaintoa ilmoitettu.

21.7. KOR Utö 2m, tippuivat p (Helstola J); 26.7. LAI Valkojärven saha 1 pesintä (Kylänpää J), 26.7. LAI Palttila kartano 2p; 13.7. SAL Keskusta 1p (Larsson K).

JÄRRIEIPPO

Fringilla montifringilla

Jurmon linnut myös varoittelivat, joten on mahdollista, että ne pesivät saarella.

KOR Jurmo koko kesän 1 pari; 23.6. MAS Karevansuo 1k (Tamminen M); 8.6. PYH Rihtniemi 1k Ä + 1np (Alho P); 10.-20.6. RYM Koisaari 1k Ä (Wessman J); 7.7. YLÄ Savojärvi 1k Ä (Karhu K).

NOKKAVARPUNEN

Coccothraustes coccothraustes

Turun havainto ainoa pesintään viitattaava.

27.-28.6. KOR Utö 1 (Helstola J), 1.7.-18.8. KOR Jurmo männikkö 1-2p; 9.-18.7. PAR Lielax 1p (Kunttu S, Nikkanen T, Virtanen K); 8.6. PYH

Rihtniemi 1N (Alho P, Komi J, Sillanpää J); 10.8. TUR Hirvensalo Slalom 1ad 2pull p (Alho P, Normaja J).

TIKLI

Carduelis carduelis

Alkaa olla jo verrattain yleinen Turussa ja ympäriskunnissa, kärsii ilmoittelun puutteesta.

KAA 10 paria koko kunnan alueella, heinäkuu KAA Hovirinta kirkko 2ad 4pull (Multala V), 12.7. KAA Keskusta 1ad 3juv (Toola P); 4.5. KUS Grönvik 3p (Suoranta A); 28.7. MIE Mynälahti 2ad p (Salonen V-V, Velmala W); 22.7. NAA Luolalanjärvi 1ä (Lindroos R, Suhonen M, Virtanen M); 7.7. PAR Lemlax Träsket 2ad (Kunttu S), 9.7. PAR Lemlax Kuitia 2ad (Lindroos R); 29.5. PII Keskusta hautausmaa 1Ä (Piironen M), 29.6. PII Raivonmäki 1ad 3juv (Toola P), 3.7. PII Raadelma 1juv (Toola P); 18.6. SAL Rautatieasema 1 (Gustafsson E), 22.7.-12.8. SAL Halikonlahti 1-12p (useat).

URPIAINEN

Carduelis flammea

Hyvä pesintähavainto: 28.5. PYH Rihtniemi 2ad 5pull, pesintä (Alho P); 13.7. TUR Ävik 7exx (Alho P).

ISOKÄPYLINTU

Loxia pytyopsittacus

Palautetuista havainnoista käy ilmi ainoastaan se, että kesällä ei retkeillä mätymetsissä!

21.4. HOU Hönsnäs 1 pari (Rainio K); 7.4. KEM Galtarby 1 (Rainio K); 12.5. KUS Kaurissalo Itäjärvi 1 pari (Suoranta A).

POHJANSIRKKU *Emberiza rustica* Pohjansirkkuja saattaa pesiä paljon enemmän TLY:nkin alueella kuin mitä luullaan. Kärsii samasta ongelmasta kuin iduli ja pikkusieppo.

15.5. ALA Lohensuo 1Ä (Lampolahti J); 18.6. MAR Orhiojenraha 1Ä (Gustafsson E, Salminen P); 15.6. UUS Vekara 1p (Lempiäinen M, Päivärinta H, Virtanen R); 26.5. YLÄ Vaskijärvi Kajavapuro 1Ä (Mustakallio P), 8.7. YLÄ Vaskijärvi Valastempuro lentopoikue (Mustakallio P).

Kirjallisuus:

Alho, P 1988: Lintukesä 1987 Varsinais-Suomessa. Ukuli 19:2:4-7.

Piha, J 1991: Kesäkatsaus 1989 ja 1990. Ukuli 22:2:20-37.

Jurmon kylän saariston pesimälinnusto 1993

Jurmon kylän alueeseen kuuluva saaristoalue koostuu noin 60:stä yli puolen hehtaarin luodosta ja lukuisista pienemmistä luodoista. Alueella tehtiin saaristolintulaskenta pesimäkaudella 1993 Saaristomeren puistoriikun toimesta. Noin 100 km²:n laajuiseen laskenta-alueeseen kuuluu 51 luotoa, joiden keskimääräinen pinta-ala on 2,7 hehtaaria koon vaihdellessa 0,2 hehtaarin Kalkörenistä 8,7 hehtaarin Stora örskäriin. Tutkituista luodoista kahdeksan on ns. ören-tyypin hiekka- ja somerikkoluotoja ja loput kallioluotoja, joissa esiintyy vähäisessä määrin kivikkoa ja somerikkkoa. Tutkimussaarten pesimälinnusto laskettiin kolmen laskentakerän puitteissa 11.5. -3.7.1993 Koskimiehen ja Väisäsen (1990) suositta-

Mika Miettinen
&
Jouko Högmänder

Jurmon kylän saaristo on haahkan valtakunta; vuonna 1993 85 % kaikista pesivistä pareista oli haahkoja. Hiekka- ja somerikkoluodoilla lajisto on monipuolisempaa ja paritiheydet suurempia kuin alueella vallitsevana esiintyvillä kallioluodoilla.

man menetelmän mukaisesti. Näin saatiin tuloksiin mukaan sekä aikaisimmat että myöhäisimmät pesimälajit.

Sääolot

Huhtikuun loppu ja toukokuu olivat tavanomaista huomattavasti lämpimämmät, joten aikaisten lajien pesinnän aloitus tapahtui varhaisessa vaiheessa. Laskentojen aloitus 11.5. osui juuri oikeaan aikaan, sillä merihanhiin haudonta oli silloin lopuiltaan ja n. 90 % haahkoista hautoi jo tuolloin. Ensimmäiset havaitut sorsalintujen poikueet vesillä olivat: haahka 13.5., merihanhi 15.5., sinisorsa 17.5. Myös lokkilintujen pesintä edis-

tyi tavallista nopeammin toukokuussa; ensimmäinen kuoriutunut harmaalokin poikue löytyi 14.5. Toukokuun lopulla sääolosuhteen huononivat selvästi ja voimakkaat pohjoisen puoleiset ilmavirtaukset pitivät sään viileänä. Kesäkuu oli tavanomaista viileämpi, mutta tuulet olivat vain ajoittain voimakkaita, joten laskennat kesäkuussa ja heinäkuun alussa onnistuivat hyvin.

Pesimälinnusto 1993

Kaikkiaan tutkimusluodoilla pesi n. 5660 saaristolintuparia ja 28 lajia. Keskimäärin yhdellä luodolla pesi 7.4 lajia. Hiekka- ja somerikkoluodoilla keskimääräinen lajiluku oli 11.4, kallioluodoilla 7.0. Tosin hiekka- ja somerikkoluotojen keskikoko (3.7 ha) oli jonkin verran suurempi kuin kallioluotojen (2.5 ha). Saaristolintujen yhteenlaskettu pesimätiheys "ören"-luodoilla oli 75 paria ja kallioluodoilla 31 paria hehtaarilla.

Korostuneesti hiekka- ja somerikkoluotoja suosivia lajeja olivat valkoposkihanhi, ristisorsa, tylli, punajalkaviklo, lapintiira ja kiuru. Selkeästi kallioluotoja suosivat merihanhi, sinisorsa, merikiuhu, ruokki, riskilä, luoto- ja niittykirvinen.

Alueen merkittävän lintuluoto oli Skalmören, jossa pesi 18 lajia ja yhteensä 726 lintuparia. Haahkan runsauden ja useimpien muiden lajien niukkuuden vuoksi alueen pesimälinnuston monimuotoisuus eli diversiteetti oli parimäärään nähden suhteellisen alhainen.

Linnustossa tapahtuneet muutokset

Jurmon kylän saaristossa tehtiin saaristolintulaskentoja vuosina 1975-77 ja 1979 (Vänskä 1977, 1979). Vuonna 1979 laskennat tehtiin vain tärkeimmillä lintuluodoilla. Tähän vertailuun on otettu mukaan ne 12 luotoa, jotka on laskettu kaikkina kolmena laskentajaksona. Nämä luodot ovat Skalmören, Estrevlarna, Ömsarstenen, Sanden, Stora Örskär, Lilla Örskär, Örskärs ören, Stora Rödsjär, Lilla Rödsjär, Stora Lekattsjär, Klovaskär ja Ivarsharu (Taulukko 2.).

Tämän melko suppean vertailualueen laskentatuloksen perusteella voidaan todeta, että pesimäkantaansa ovat lisänneet kyhmyjoutsen, valkoposkihanhi, ristisorsa, tukkasotka, haahka, kahlaajat jossain määrin (etenkin vuodesta 1979), kalalokki ja harmaalokki (vähennystä vuodesta 1979). Selkeästi vähentyneitä lajeja ovat selkälokki, ruokki ja riskilä. Kahden jälkimmäisen osalta nämä saaret eivät ole hyvä vertailualue, mutta laajemman vertailualueen (vuosilta 1975-77 ja 1993) puitteissa vähennys on selkeästi havaittavissa. Muiden lajien pesimäkannassa ei voida selkeästi havaita tapahtuneen merkittävää muutosta vertailualueella.

Sorsalinnut

Haahkan valta-asema pesimälinnustolla tällä alueella on varsin selkeä; 81 % kaikista pesivistä pareista oli haahkoja vuosina 1975-77 ja peräti 85 % vuonna 1993. Vuoden 1993 n. 4800 pesivän parin kanta 51 luodolla merkitsee lähes sataa paria luotoa kohti. Jokaisella tutkitulla luodolla pesi ainakin joitakin pareja. Pesimätiheys alueella on todennäköisesti Suomen saaristoalueiden suurimpia (vrt. Hilden & Hario 1993). Alueen suurin haahkayhdyskunta on ollut tutkimusjakson aikana Skalmörenillä: 1975 294 paria, 1979 482 paria ja 1993 604 paria. Kasvu on ollut siten nopeinta 1970-luvun jälkipuoliskolla. Kun aivan läheisellä pikkuluodolla pesi vielä 74 paria v. 1993, muodostaa Skalmören nykyisin ehkä Suomen suurimman haahkayhdyskunnan. Suurin tietoon tullut haahkayhdyskunta Suomessa on ollut Söderskärin Jussinkarilla (1984 657 paria, Hilden & Hario 1993). Myös muut alueen hiekka- ja somerikkoluodot ovat tiheitä yhdyskuntasaaria; koko alueen suurin pesimätiheys oli Ömsarstenillä (130 pesäähä). Toisen pesimätiheyden muodostaa Jurmon eteläisen Skärgårdenin kallioluodot. Merkille pantavaa on, että Jurmon pääsaarella pesii varsin vähän haahkoja, v. 1993 ehkä vain 20-30 paria.

Kyhmyjoutsenen pesimäkannan kasvu tutkimusalueella on ollut voimakasta kuten useimmilla muillakin saaristoalueilla. Soveliailta luodoilla pesii nykyisin jopa kolme paria. Kyh-

myjoutsen pesii keskimäärin pienemmillä luodoilla kuin merihanhi.

Merihanhen osalta kannan kasvua on myös tapahtunut, vaikka se ei näykään vertailuaineistossa. Pesimäkannan kasvu on ollut selvästi hitaampaa kuin kyhmyjoutsenella. Alueen rauhallsuus suosii tätä pesimäaikana hyvin arkaa lajia.

Valkoposkihanhi on alueelle uusi pesimälaji vuodesta 1992 lähtien. Muutaman vuoden sisällä pesimäkanta saattaa edelleen kasvaa. Laskentaaikana alueella liikkui toistakymmentä pesimätöntä yksilöä.

Ristisorsa on pesinyt vakioluodoilla tutkimusjakson aikana; lajin pesimäpaikkavaatimukset ja territoriaalisuus rajoittavat pesimäkannan kasvua alueella, vaikka pesintämen-

Taulukko 1. Saaristolintujen parimäärät Jurmon tutkimusalueen luodoilla vuonna 1993. Parimäärät ovat erikseen hiekka- ja somerikkoluodoilta (hiekka) ja kallioluodoilta (kallio) sekä yhteensä koko laskentalueelta. (n=tutkittujen luotojen lukumäärä)

	hiekka n=8	kallio n=43	yht. n=51
Cyg olo	7	10	17
Ans ans	2	11	13
Bra leu	2		2
Tad tad	6	1	7
Ana pla		5	5
Ana cly	1	1	2
Ayt ful	9	11	20
Som mol	1837	2971	4808
Mer mer		3	3
Hae ošt	15	22	37
Cha hia	9	2	11
Tri tot	6	6	12
Are int	14	25	39
Ste cus		9	9
Lar can	50	75	125
Lar arg	63	91	154
Lar fus	7	9	16
Lar mar	10	43	53
Ste aea	128	66	194
Alc tor		4	4
Cep gry		12	12
Ant pra	1	9	10
Ant pet	2	15	17
Mot alb	8	32	40
Oen oen	5	10	15
Cor nix	6	9	15
Ala arv	4		4
yhteensä	2192	3468	5660

Ristisorsa on pesinyt vakioluodoilla tutkimusjakson aikana; lajin pesimäpaikkavaatimukset ja territoriaalisuus rajoittavat pesimäkannan kasvua alueella, vaikka pesintämenestys on hyvä.

Keskikesällä pesimättömiä yksilöitä oleskelee Jurmon rannoilla runsaasti.

Sinisorsa on alueella harvalukuisen pesijä ja **lapasorsaa** ei oltu tavattu tutkimusluodoilla pesivänä tätä vuotta aikaisempina laskentajaksoina.

Tukkasotka pesii alueella vain harvoilla luodoilla, yleensä tiirayhdyskuntien yhteydessä. Lajille on tyypillistä pesimäkannan voimakkaat vuosittaiset vaihtelut, joten kasvu ei välttämättä ole pysyvää.

Pilkksiipi on pesinyt yleensä Skalmörenillä, mutta oikukkaasti. Esim. vuonna 1992 luodolla oli viisi pesää, 1993 ei yhtään. Pesintämenestys tääl-

Taulukko2. Saaristolintujen pesivien parien määrät vertailualueella vuosina 1975-77, 1979 ja 1993.

	1975-77	1979	1993
Oyg olo		1	7
Ans ans	2	4	3
Bra leu			2
Tad tad	4	3	7
Ana pla	1	1	
Ana cly			1
Ayt ful	6	2	15
Som mol	1260	2077	2501
Mel fus		5	
Mer mer	5	5	1
Hae ost	14	7	19
Cha hia	6	3	10
Tri tot	4	2	7
Are int	12	14	18
Ste cus	3	2	2
Lar can	43	27	60
Lar arg	23	156	140
Lar fus	115	92	11
Lar mar	43	10	17
Ste hir		19	
Ste aea	67	107	100
Alc tor	3	2	2
Cep gry	2		
Ant pra	1	2	1
Ant pet	9	5	4
Mot alb	11	8	12
Oen oen	6	3	6
Cor nix	5	2	7

lä on varsin huono (1992 ei yhtään lentopoikasta); munat ja poikaset joutuivat luodolla yli 60 parin voimin pesivien harmaalokkien ruuaksi. Jurmon pääsaari on pilkkasiiven poikastuoton kannalta tärkeä, sillä siellä pesii vuosittain 20-30 paria.

Isokoskelo on alueella vähälukuisen pesimälaji, jonka hyvin kätkössä sijaitsevista pesistä jää tosin osa havaitsematta.

Kahlaajat

Meriharakalla näyttää olleen jonkinlainen aallonpohja 1970-luvun loppussa. Alueen nykyinen pesimäkanta on kuitenkin selvästi korkeampi kuin laskentakauden alussa.

Karikukon pesimäkannan kasvu on ollut tasaisen hidasta ja se on nykyisin saman suuruinen kuin meriharakan kanta tällä alueella.

Tylli on pitänyt pintansa hiekka- ja somerikkoluodoilla ja kanta on jopa kasvanut. Sen sijaan kallioluodoilla pesivät yksittäisparit ovat lähes kadonneet.

Punajalkaviklon vähäinen kanta on kasvanut ja on nykyisin saman suuruinen tyllin kanssa. 1970-luvun lopun aallonpohja näkyy myös näillä kahdella lajilla. Kahlaajien määrä on kallioluodoilla eteläiselle Saaris-tomerelle tyypillisen niukka.

Lokkilinnut

Merikihun pesimäkanta alueella on pysynyt melko vakaana tutkimusjakson aikana. Pesimäluodot näyttävät vaihdelleen yllättävän paljon eri vuosina.

Lapintiiran kolonioiden sijainti on vaihdellut huomattavasti eri vuosina. Kasvua lapintiiran pesimäkannassa näyttää olleen 70-luvun loppupuolella. Lapintiira on tutkimusalueen toiseksi runsain pesimälaji, mutta senkin osuus kaikista pesivistä pareista on vain 3.5 %. Skalmörenille vuonna 1979 ilmestynyt **kalatiirujen** yhdyskunta on sittemmin kadonnut.

Harmaalokin pesimäkannan lievä vähentyminen vuodesta 1979 johtuu todennäköisesti lajin kannan kasvun rajoitustoimista Varsinais-Suomen alueella. Harmaalokkikannan kasvun pysähtyminen

ei ole vaikuttanut selkälokin kannan jyrkkään alamäkeen.

Selkälokin nykyinen pesimäkanta on kymmenesosa 1970-luvun puolivälin kannasta. Selkälöki on pesinyt harvoilla yhdyskuntaluodoilla, joilla harmaalokki on nykyisin varsin runsas ja selkälöki pienenä vähemmistönä. Selkälokin vähentyminen on ollut siten samaa luokkaa kuin muualakin etelärannikolla (vrt. Hilden & Hario 1993).

Merilokin osalta on mielenkiintoista isompien yhdyskuntien hajoaminen vuosien 1975-77 jälkeen. Nykyisin merilöki pesii yleisempänä alueen luodoilla, mutta vähälukuisempina; alueen luodoilla ei ollut kolmea paria suurempia keskittymiä vuonna 1993, mutta se pesi 38 luodolla eli toiseksi yleisimpänä lajina.

Kalalokin pesimäkannan kasvu tutkimusluodoilla viimeisen 15 vuoden aikana on vastakkainen ilmiö etelärannikon monilla ulkosaaristoalueilla tapahtuneelle kehitykselle. Tämä johtuu ilmeisesti isompien lokkien määrien kohtuullisuudesta alueella.

Naurulokki ei pesinyt laskennassa mukana olleilla luodoilla, mutta Jurmon koillispuolen Norrkläpparna-luodoilla naurulokki on viime vuosina pesinyt.

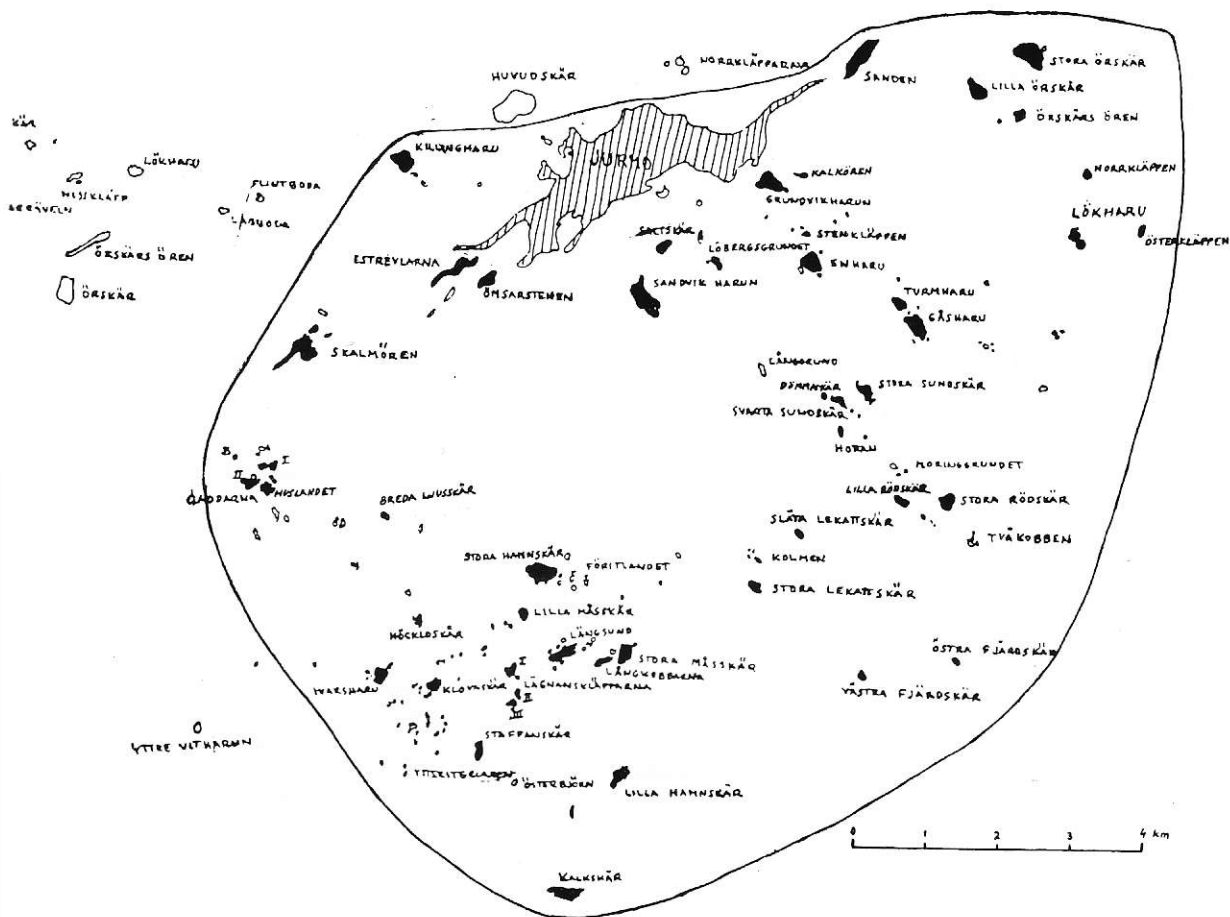
Ruokkilinnut

Ruokki on ollut vähälukuisen alueella laskentakauden alusta lähtien, mutta nykyisin pesimäkanta on jo häviämisen partaalla.

Riskilällä on havaittavissa sama suuntaus. Ainoa isompi yhdyskunta Kalkskärillä on huvennut n. 20 parista 1979 n. kuuteen pariin 1993. Monilla luodoilla aikaisemmin pesineet yksittäisparit ovat kadonneet. Samankaltaista taantumista on havaittu muillakin eteläisillä saaristoalueilla (Hilden & Hario 1993). Huomattavimpana syynä ruokkilintujen tappioon on nähtävä minkin yleistymisen alueella.

Varpuslinnut

Niittykirvisen ja **Luotokirvisen** pesimäkannat ovat pysyneet ilmeisesti

Jurmon kylän saariston tutkimusalue 1993.

melko vakaina laskentajakson aikana. Lajit pesivät alueella melko usein samallakin luodolla.

Västaräkki on alueella yleisin ja runsaslukuisin varpuslintu, joka pesii useimmilla luodoilla. Muutoksia kannassa ei liene juuri tapahtunut.

Kivitasku pesii kivikkoisilla luodoilla, puhtaat kallioluodot eivät sille sovellu. Kanta on pysynyt melko vakaina.

Variksella on pesäpredaattorina merkitystä muiden saaristolintujen kannalta. Kanta näyttää jonkin verran kasvaneen ehkä vainon vähentymisen myötä. Kannan kasvua rajoittaa sopivien pesäpaikkojen vähäisyys tällä lähes puuttomalla saaristoalueella.

Kiuru on alueen pesimälinnuston erikoisuus, joka pesii hiekka- ja somerikkoluotojen niittymäisissä osissa.

Minkki uhkana

Minkin läsnäolo todettiin viidellä luodolla tutkituista 51:stä luodosta. Lisäksi havaittiin viitteitä minkin läsnäolosta kahdella luodolla. Minkin saapuminen luodolle on kohtalokasta etenkin ruokille ja riskilälle, sillä ne pesivät kallionkoloissa ja lohkareiden muodostamissa onkaloissa, joissa myös minkit viihtyvät. Hiekka- ja somerikkoluodoilla minkkiä ei ole juuri tavattu, mikä johtunee sopivien onkaloiden puutteesta. Samasta syystä niillä eivät pesi myöskään ruokkilinnut. Myös useimmat lokkilinnut katoavat nopeasti saarelta minkin saapumisen myötä. Toisaalta haahka tuntuu pitävän yllättävän hyvin pintansa minkistä huolimatta, ilmeisesti suuren lukumääränsä ja yhtäaikaisen pesintänsä turvin.

Kirjallisuus:

Hilden, O. & Hario, M. 1993: Muuttuva Saaristolinnusto, 317 s., Forssa 1993.

Koskimies, P. & Väisänen R.A. 1990: Monitoring bird populations. Zoological Museum, Finnish Museum of Natural History, Univ. of Helsinki, 144 s.

Vänskä, V. 1977: Jurmon alueen pesimälinnustotutkimus, Väliraportti. Käsikirjoitus.

Vänskä, V. 1979: Öljy ja saariston pesimälinnusto, raportti Jurmon alueen laskennoista. Käsikirjoitus.

Havaintojen ilmoittaminen

Sampo Kunttu

TTY:n lintuhavaintoarkisto on tunnetusti laaja ja käsittää havaintoja hyvin pitkältä aikaväliltä. Havaintomäärän kasvaessa päätettiin 80-luvun lopulla Juhana Pihan aloitteesta siirtää arkistoinnissa tietokoneaikaan (Piha J: TTY:n arkisto tietokoneaikaan/Ukuli 3-4/88). Havaintojen talletuksesta ovat vastanneet Tuomas ja Sampo Kunttu apunaan Juhana Piha. Juhana arvio artikkelissaan siirtotyön kestoksi kaksi vuotta. Nyt, vuonna 1994, voidaan sanoa arkiston olevan

kokonaisuudessaan ATK:lla. Siirtotyö oli valtava projekti, sillä TTY:n arkistossa on pelkästään arkistolajihavaintoja n.70000. Näin jälkeensä voin kyllä todeta työn kannattaneen, sillä vasta nyt voidaan arkiston tietomäärää käyttää tehokkaasti hyväksi.

Keräysohjeet on julkaistu viimeksi jäsentiedotteessa 2/90. Havaintotoimikunta on muuttanut listaa jonkin verran, joten on aiheellista julkaista uusi ja ajantasalla oleva lista.

Havaintotoimikunta pyrkii muutta-

maan vanhoja keräysohjeita mahdollisimman vähän, mutta samalla luomaan toimivan listan. Eräät vanhan lista lajit ovat niin yleisiä, että niiden kerääminen on osoittautunut mahdottomuudeksi.

Ukulin katsaukset (myös muuttokatsaukset) laaditaan nykyään tietokoneen avulla, jolloin kaikki havainnot syötetään ATK:lle. Tämän seurauksena havaintojen ilmoittamista ovat muuttuneet. Lomakkeita paremmat ovat nykyään A4-paperit.

TTY:n havaintojenkeruualue:

Seuraavien kuntien alueella tehdyt lintuhavainnot kerätään TTY:n lintuhavaintoarkistoon:

Alastaro
Askainen
Aura
Dragsfjärd
Halikko
Houtskari
Iniö
Kaarina
Karinainen
Kemiö
Kiikala
Kisko
Kodisjoki
Korppoo
Koski TL
Kustavi
Kuusjoki
Laitila
Lemu

Lieto
Loimaa
Marttila
Masku
Mellilä
Merimasku
Mietoinen
Muurla
Mynämäki
Naantali
Nauvo
Nousiainen
Oripää
Paimio
Parainen
Perniö
Pertteli
Piikkiö
Pyhäranta

Pöytyä
Raisio
Rusko
Rymättylä
Salo
Sauvo
Suomusjärvi
Särkisalo
Taivassalo
Tarvasjoki
Turku
Uusikaupunki
Vahto
Vampula
Vehmaa
Velkua
Västansfjärd
Yläne

Mitä havaintoja kerätään ja miten ne ilmoitetaan?

1. Seuraavista lajeista kerätään kaikki havainnot koko vuodelta koko TTY:n alueelta:

Lajilista 1.

Kaulushaikara
Harmaahaikara
Kattohaikara
Pikkujoutsen
Tundranhanhi

Valkoposkihanhi
Sepelhanhi
Ristisorsa
Kyhmyhaahka (ad jp koiras)
Allihaahka
Harmaasorsa
Lapasotka
Merikotka
Maakotka
Riekkö
Metso

Peltopyy
Luhtakana
Luhtahuitti
Ruisräikkä
Liejukana
Isosirri
Pulmussirri
Kuovisirri
Merisirri
Jänkäkurppa
Heinäkurppa (ajalta 15.8.-15.10.)

jatkuu seuraavalla sivulla

Jänkäsirriäinen
Mustapyrstökuiri
Punakuiri
Tundrakurmitsa
Vesipääsky
Suosirri (schinzii)
Pikkusirri (kevät)
Pikkulokki
Isolokki (1.11-31.4.)
Mustatiira (jp)
Turkinkyhky
Turturikyhky
Turkin/Turturikyhky
Tunturipöllö
Hiiripöllö
Varpuspöllö
Lehtopöllö

Lapinpöllö
Kuningaskalastaja
Harjalintu
Pohjantikka
Pikkutikka
Harmaapäätikka
Kehräjä
Kangaskiuru
Tunturikiuru
Lapinkirvinen (kevät)
Sepelrastas (kevät)
Koskikara
Mustaleppälintu
Pensassirkkalintu
Viitasirkkalintu
Viitakerttunen
Luhtakerttunen

Rastaskerttunen
Kirjokerttu
Idänuunilintu
Pikkusieppo
Pyrstötiainen
Viiksitimali
Pähkinänakkeli
Kuhankeittäjä
Pähkinähakki
Pikkuvarpunen
Vuorihemppo
Tundraurpiainen
Kirjosiiplikäpylintu
Taviokuurna
Nokkavarpunen
Pohjansirkku
Pohjan/Pikku/Kultasirkku

Selitykset: jp=juhlapukuinen

Havainnot näistä lajeista ilmoitetaan käyttäen arkistokorttia tai vapaamuotoisesti A4-arkeilla.

Lisäksi kerätään kaikki havainnot koko vuodelta sisämaasta seuraavista lajeista:

Lajilista 1.S

Merimetso
Merihanhi
Kanadanhanhi
Kyhmyjoutsen
Haahka

Meriharakka
Karikukko
Punajalkaviklo
Merikihu
Räyskä

Lapintiira
Merilokki
Ruokki
Riskilä
Luotokirvinen
Rytikerttunen

Havainnot näistä ilmoitetaan kuten kohdan 1 lajit.

Mitään selvää sisämaan rajaa ei ole olemassa, sillä se vaihtelee lajeittain. Tässä kohtaa kannattaa käyttää järkeä, sillä esim. kyhmyjoutsen Ruissalossa ei ole sisämaahavis, mutta ruokki samassa paikassa taas on!

2. Kesäkauden havainnot

Seuraavista lajeista kerätään kaikki pesimäaikaiset havainnot koko TLY:n alueelta:

Lajilista 2.

Kaakkuri
Kuikka
Merimetso
Joutsen
Härkälintu
Mustakurku-uikka
Kanadanhanhi
Merihanhi
Jouhisorsa

Heinätavi
Mehiläishaukka
Ruskosuohaukka
Sinisuohaukka
Tuulihaukka
Ampuhaukka
Nuolihaukka
Kurki
Tylli
Kapustarinta
Suokukko
Liro
Lokkien ja Tiirojen suopesinnät
Räyskä
Ruokki
Sarvipöllö

Suopöllö
Törmäpääskykoloniat
Peukalainen
Kultarinta
Lapinharakka
Järripeippo
Urpainen
Tikli (ei Turku)

Lisäksi kerätään tietenkin kaikki pesimäaikaiset havainnot sellaisista lajeista, jotka eivät Suomen Lintuutuksen mukaan pesi säännöllisesti TLY:n alueella, esimerkiksi alli, valkoviklo, pikkukuovi, mustavaris ja tilhi.

Kesähavaintojen ilmoittamisessa kannattaa käyttää järkeä, eikä tuijottaa vain päivämääriin. Esim. heinäkuiset merihanhikertymät merenlahdilla eivät kuulu kesähavaintojen piiriin, vaan syysmuuttohavaintoihin. Toisaalta taas maaliskuiset huutavat sarvipöllöt ovat ilmoitettavia.

Havainnot näistä lajeista ilmoitetaan kesähavaintolomakkeilla, arkistokorteilla tai vapaamuotoisesti A4-ärkeilla.

3. Kevät- ja syysmuuttohavainnot

Kevät- ja syysmuuttojen ajalta kerätään fenologisia havaintoja kaikista muuttolinnuista, esimerkiksi havainnot ensimuuttajista, päämuutoista, keräytymistä ja viimeisistä muuttajista.

Kevät- ja syysmuuttohavainnot ilmoitetaan mieluiten havaintovihkomuodossa retki kerrallaan (kronologisesti), joka on myös ilmoittajalle yleensä helpoin tapa. Myös kevät/syysmuuttolomaketta voi käyttää.

4. Talvihavainnot

Seuraavista lajeista kerätään talviajalta (n.1.12.-n.15.3.) vain suurimmat parvet, suurimmat päiväsummat tai muuten mielenkiintoiset havainnot: sinisorsa, fasaani, kesykyhky, käpytikka, hippiäinen, tiaiset, puukii-

pijä, harakka, naakka, varis, korppi, varpunen, viherpeippo, punatulkuu ja keltasirkku. Kaikista muista lajeista kerätään periaatteessa kaikki havainnot koko TLY:n alueelta. Tosin tätä listaa ei kannata tuijottaa orjallisesti,

sillä esim. leutoina talvina ei kaikkia lokkihavaintoja tarvitse ilmoittaa.

Havainnot ilmoitetaan A4-kokoisilla papereilla.

5. ARK-lajit

Alueellinen rariteettikomitea tarkastaa havainnot seuraavista lajeista ennen niiden julkaisemista:

Lajilista ARK (1.1.1994 alkaen)

Jääkuikka	Lampiviklo	Valkoselkätikka
Jääkuikkalaji	Avosetti	Sepelrastas (syksy)
Pikku-uikku	Keräkurmitsa	Lapinuunilintu
Mustahaikara	Heinäkurppa (ajalta 16.10.-14.8.)	Hippiäisuunilintu
Kiljuhanhi	Rantakurvi	Taigauunilintu
Lyhytnokkahanhi	Leveäpyrstökihu	Isokirvinen
Sepelhanhi hrota-rotu	Tunturikihu	Virtavästäräkki
Kyhmyhaahka (ei jp ad k)	Isolokki (ajalta 1.5.-31.10.)	Lapintiaainen
Haarahaukka	Pikkukajava	Kuukkeli
Niitty-/Arosuohaukka	Riuttatiira	Nokivaris
Kilju-/Pikkukiljukotka	Pikkutiira	Keltahemppo
Muuttohaukka	Mustatiira (ei jp)	Pikkusirkku
Kiiruna	Etelänkiisla	Kultasirkku
Viiriäinen	Sininärhi	

ARK-lajien ilmoittamiseen käytetään RK-lomaketta.

6. RK-lajit

Lintumiehessä 6/92 on julkaistu luettelo niistä lajeista ja alalajeista, joista tehdyt havainnot joutuvat val-

takunnallisen rariteettikomitean tarkastettavaksi ennen niiden julkaisemista. Rarilomakkeen täyttöohjeita on julkaistu mm. Lintumiehessä 2/86.

RK-lajien ilmoittamisessa käytetään RK-lomaketta.

Minne havainnot toimitetaan?

Havainnot palautetaan mieluiten suoraan Sampo Kuntulle osoitteeseen Rauhankatu 13 A 12, 20100 TURKU.

Myös TLY:n postilokeroon voi haviksia toimittaa (TLY ry. PL 67, 20100 TURKU).

Kortteja ja lomakkeita saa parhaiten tilaamalla Sampolta tai TLY:n kokouksista.

UHANALAISTEN LINTUJEN ESIINTYMINEN VARSINAIS-SUOMESSA 1980-90 LUKUJEN TAITTEESSA

Esko Gustafsson

Olen selittänyt uhanalaisuuden käsitettä ja kirjoittanut niin Suomen kuin Varsinais-Suomenkin uhanalaisista linnuista kolmessa aiemmassa julkaisussa (Gustafsson 1989, 1990 ja 1991). Viimeisimmässä jutussa oli tekemäni uhanalaiskyselyn tulosten perusteella katsaus kolmeen lajiin.

Kyselyn lähetin talvella 1990/91 79 lintuharrastajalle eri puolille maakuntaa ja pienen karhuamisen jälkeen sain vastauksia 60 kpl 56 henkilöltä. Kyselyssä oli menetelmänä rasti ruutuun eli tarkkoja päivämääriä ei kysely. Näin oli mahdollista vastata kyselyyn varsin vähällä vaivalla. Lajilistana oli Varsinais-Suomen uhanalaisten lajien lista lukuunottamatta muulla tavoin paremmin tietoon tulevaa lajistoa (esim. merikotka). Kukin vastaaja ilmoitti havaintoja vain omalta retkeilyalueeltaan, joten kysymyksissä oli mukana myös se, onko lajin kanta muuttunut ko. alueella. Samoin oli mahdollista antaa arvio pesivästä kannasta. Osa vastaajista oli retkeillyt vuosikymmeniä alueillaan.

Tämä esittely kyselyn tuloksista on Varsinais-Suomen uhanalaisluettelon (Gustafsson 1990) mukaisessa lajijärjestyksessä. Tässä ensimmäisessä osassa on vastausten yhteenvedo maakunnassa erittäin uhanalaisiksi luokitelluista lajeista merikotkaa lukuunottamatta. Luettelo vastaajista ja heidän retkeilyalueistaan on oheisena.

Vastaukset ja niiden yhteenvedon toimittanut TLY:n arkistoon.

KAARKURI Gavia stellata

Laji oli vuoden 1993 LYL:n tutkimus- ja seurantalaji, joten tarkempi juttu tulee myöhemmin. Lajista on ollut myös Ukulissa juttu (Karlin

Havainnoitsijat ja havaintoalueet

Severi Aaltonen (Kemiö, Måsa ja Vik - Sauvo, Ampola), Pertti Andelmin (Kisko (+ Muurla, Suomusjärvi, Kiikala)), Seppo Aspelund (Nauvon, Korppoon ja Houtskärin pääsaaret), Kari Elo (Halikko, Salo, Perniö), Jyrki ja Petri Erikäinen (Kiikala, Suomusjärvi), Jukka Grönlund (Korppoo, Utön seutu), Esko Gustafsson (Kuisisto), Matti Halttunen (Suomusjärvi-Kiikala), Markku Harmanen (Kemiön saari, ei saaristoalueet), Heikki Heikkilä (Alastaro), Jari Helstola (Vehmaa (Taivassalo)), Mika Hemmilä (Laitila: Kaivola-Katinhätä-Pahojoki), Hannu Hilke (Iniö, lähinnä itäosat), Raimo Hyvönen (Ylänerityisesti Vaskijärvi ympäristöineen), Seppo Kallio (Kustavi, lähinnä Kaurissalon saari), Rolf Karlson (Mietoinen = Mynälahti + ympäristö), Ilkka Laiho (Salon seutu ym.), 3 x Jarmo Laine (1. Turku, 2. Kalanti + Laitila W-puoli 3. Kemiönsaari), Markku Lappalainen (Houtskärin Berghamn ympäristöineen), Esa Lehikoinen (Mynämäki-Vehmaa-Raisio-Masku), Raimo Lehtonen (Hiittinen, Rosala), Paavo Lempa (Tarvasjoki), Sture Lindholm (Kemiö), Pekka Loivaranta (Särkisalo, Dragsfjärd, osat joihin pääsee ilman venettä), Rauli Lumio (Askainen, Masku, Velkua), Heikki Minn (Yläne + Euran Honkilampi + Säkyän Kolvaa + Mynämäen Laajoki), Vesa Multala (Merimasku sekä osia Velkuan ja

Rymättylän saarista), Vesa Muurinen (Pyhäranta, Pyhämaa, Laitilan N-osat), Lasse Nokka (Somero), Mikael ja Hans Nordström (Dragsfjärd), Sven Nordqvist (Eura, Laitila, Mynämäki, Kustavi, Pyhämaa, Parainen, Velkua), Tapani Numminen (Paimio-Sauvo), Jukka K. Nurmi ja Jarmo Markkanen (Perniö), Seppo Pekkala (saaristo: Rymättylä, Naantali, Merimasku, Nauvo, Korppoo, Houtskär), Harri Päiväranta (Raisio), Kalle Rainio (Houtskär: Kivimo-Lömsö-Roslax, veneilyä), Ari Rivasto (Korppoo), Lennart Saari (Aasla), Juhani Saarinen (Vah-to-poissa Vahdon osa Kurjenrahkaa), 2 x Markku J. Saarinen (1. Lemu, 2. Vehmaa), Jukka Saario (Lokalhti, Vartsaari, Ahmasvesi-Haapalanjärvi ymp.), Pekka Salmi (Raisio: Tikanaa-Raisionlahti), Kari Salo (Loimaan kaupunki ja kunta), 2 x Vesa Sarola (1. Paimio eteläosa-Sauvo, Halikko länsiosa, 2. Nousiainen-Mynämäki-Yläne), Jukka Sillanpää (Mietoinen, Mynälähdän itäpuoli), Olli Suominen (Kosken Tl. seutu), Asko Suoranta (Kustavi, etenkin pääsaaren eteläinen osa, veneretkeilyä vain Iniön aukolla), Esko Tarponen (Iniön Kolko), Jouni Tittonen (Salon seutu-Halikko, Kemiö, Perniö, Salo), Arvi Uotila (Harvaluoto), Hannu Varjonen (Laitila), Jaakko Wessman (Rymättylän kunta), Risto Willamo (Kisko ym.), Tapani Vähämäki (Loimaa-Pöytyä), Veijo Vänskä (Nauvo: Lillandset + ymp ja ulkosaaristo/Jurmo), Mikko Ylitalo (mm. Paimionlahti) ja järvi-lintuarkisto/Asko Suoranta

1980a). Kyselyssä erottuu kaksi aluetta, joilla laji pesii Varsinais-Suomessa: Laitilan suunta ja Suomusjärven suunta. Molemmat esiintymisalueet ovat TLY:n alueen rajoilla ja esiintyminen jatkuu Uudellemaalle ja Satakuntaan. Kanta tuskin ylittää 10 paria edes hyvinä vuosina.

Kannanmuutoksista oli yksi kommentti: ennallaan/Heikki Minn.

LAPASOTKA *Aythya marila*

Lajista on ollut juttu Ukulissa (Multa 1981). Jutussa esitetty sopii hyvin myös tämän kyselyn tietoihin. Vastaajilla oli viimeinen pesimähavainto vuodelta 1978 Uus Kettelistä (Vesa Muurinen) ja satunnaisia pesimisaikaisia havaintojakin vain 7 henkilöllä. Uusimmassa ataksessa on neljä pesimishavaintoa lounaisesta saaristosta (Hilden & Hario 1993). Hilden & Hario (1993) arvioivat Saaristomeren (=TLY:n alue + Ahvenanmaa) pesiväksi kannaksi 10 paria. Tämä tuntuu kyselyn ja ko. kirjan omienkin kommenttien valossa ennemminkin suurelta kuin pieneltä arviolta. Laajassa Saaristomeren saa-

rannan saaristossa voisi olettaa lajin olevan vakinaisempi liittyen Selkämeren jonkinlaiseen pesimäkantaan. Satakunnan kannaksi Mäntylä ym. (1993) arvioivat 70-100 paria painotuen pohjoiseen.

Muuttoaikaisia havaintoja oli useilla havainnoitsijoilla sekä keväältä että syksyltä. Havaintoja tehdään erin paikoin aivan säännöllisesti ja ilmeisesti syksyisin laji lepäilee useammalla paikalla kuin keväällä etenkin sisämaassa ja rannikon lahdilla. Keväällä havaintoja on ns. arktika-paikoilla säännöllisesti mm. Selkämeren rannikolla, Mietoisten Mynälähdellä ja Dragsfjärdissä.

Kannanmuutoksista totesi 4, että ei ole vähentynyt ja 12 vastasi että ei tiedä.

RIEKKO *Lagopus lagopus*

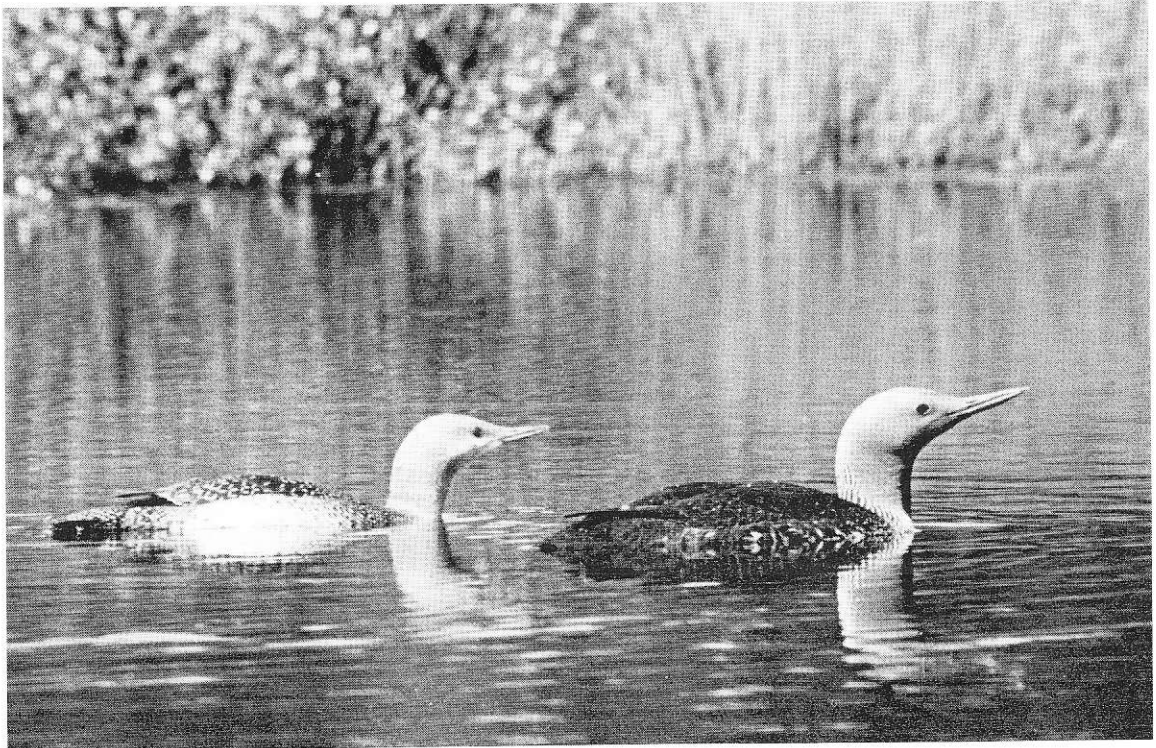
Lajista on ollut juttu Ukulissa (Karlin 1980b). Riekolla on Varsinais-Suomessa kaksi "vankkaa" esiintymisaluetta: Kurjenrahkan seutu ja Laitilan suot. Tämän lisäksi muutama erillisesiintymä, joista maantieteellisesti merkittävin Uudenkaupungin

saaristossa. Seuraavassa luettelo kunnista ja suoalueiden lukumäärä, joissa lajia on kyselyn mukaan tavattu (monessa kunnassa sijaitsevat suot on sijoitettu suurimman osan suota käsittävään kuntaan): Koski Tl. 1, Laitila 4, Marttila 1, Mynämäki 2, Nousiainen 1, Vahto 1 ja Yläne 4.

Seuraavassa muutama vastauksissa mainittu kommentti: "parimäärä Laitila-Mynämäki alle 10" (Sven Nordqvist) ja "viimeinen havainto Uus Iso-Haurunen 1 p vuonna 1987. Vastaavilta paikoilta 70- ja 80-luvuilta havaintoja 2-4 vuoden välein. Vanhat paikalliset metsästäjät kertovat riekkoa esiintyneen vielä 1940-50-luvuilla runsaasti, ruokailivat kuten teeret aiemmin peltoaukeilla viljaseipäillä ym. nykyinen parimäärä 0" (Vesa Muurinen). Jälkimmäinen riekkotarina koskee Pyhäntaa. Kurjenrahkan alueen esiintymisestä kertoo Heikki Heikkilän kartta, jossa oli 11 eri havaintopaikkaa 80-luvulla.

Kahdessa Laitilaa koskevassa kommentissa oli maininta riekon väheneemisestä verrattuna 1970-lukuun. Yleisin kommentti (50 kpl) oli kuitenkin

Kaakkuri pesi hyvin harvalukuisena TLY:n alueen ääriajoilla.

Riekkokukko on harvinaistunut huomattavasti ja kanta keskittyy vain pienille alueille.

maininta: ei havaintoja.

Riekkokukon kannaksi Varsinais-Suomessa voi kyselyn perusteella arviolta suuruusluokkaa 30-40 paria, josta muutama pari voi esiintyä Uudenkaupungin saaristossa. Riekkokukko vaatisi ehdottomasti tarkemman selvityksen esiintymisestään. Olisiko vapaaehtoisia ??

ETELÄNSUOSIRRI *Calidris alpina schinzii*

Tietoja suosirrin eteläisen rodun esiintymisestä Suomessa 1980-luvulla on julkaissut Perttula (1990). Varsinais-Suomen tilanteesta ei ole julkaistu koskaan mitään tarkempaa selvitystä. Varsinais-Suomen pesimälinnustosta suosirri on valtakunnallisesti kaikkein uhanalaisin. Siksi tulen tekemään lajista uuden jutun, jossa on tarkasti esitelty lajin nousu ja tuho maakunnan rantaniityillä.

Tällä hetkellä rotu pesii maakunnassa noin 5 parin voimin Jurmossa ja epävarmoja pesimähavaintoja on lisäksi Kustavin-Uudenkaupungin saaristoissa (Seppo Kallio, Vesa Muuriinen, Perttula 1990).

Rantaniityillä laji on kyselyn mukaan pesinyt 1980-luvulla kolmessa

paikassa: Kuusistonlahdella 1980 (ainoa pesimähavainto vuosina 1968-90)/Esko Gustafsson, Mietoisten Mynäjoen suistossa noin vuoteen 1984/Esa Lehikoinen tai vuoteen 1982?/Jukka Sillanpää sekä Lemun Oukkulanlahdella vuoteen 1987/Markku J. Saarinen. Kuusistossa kyseessä oli sattumalaukaus, sillä paikka on edelleen entisensä, mutta kaksi muuta paikkaa ovat laadullisesti huonontuneet suosirrin kannalta.

Muuttohavaintoja (vanhoja) mainitsi rodusta kaksi henkilöä. Mahtaaako maakunnan rantaniityillä rotua näkyä enää edes muuttavana ?

Vanhoista pesimäpaikoista mainittiin jo aiemminkin tiedossa olleet Paimionlahti ja Mietoistenlahti. Toivottavasti Mietoisten Laajoen suiston kunnostustyöt alkavat pian kantaa hedelmää tämänkin lajin osalta.

SUOKUKKO *Philomachus pugnax*

Lajista on uudessa atlaksessa tietoa noin 13 ruudulta maakunnasta. Laji pesii kolmenlaisessa ympäristössä: merensaaristossa (vain Jurmo), laidunnetuilla rantaniityillä (mm. Kuusisto, Vehmaa, Mietoinen, Paimio) ja isoilla avosoilla (mm. Kontolanrahka,

Iso-Höylö, Nukinrahka). Tämän lisäksi on jokunen satunnainen havainto järvien rannoilta ja esimerkiksi järvilintuarkistossa on vain yksi pesimiseen viittaava havainto. Lajin pesimäkanta on suuruusluokkaa 20 paria.

6 vastaajaa ilmoitti lajin vähentyneen (2 muuttoaikana) ja 11 ilmoitti että ei tiedä muutoksista. Yleisin kommentti oli kuitenkin: ei pesimiseen viittaavia havaintoja (48 kpl).

Suokukko kaipaa kipeästi merenlahtien viimeisten rantaniityjen laidunnuksen turvaamista tai uudelleen aloittamista ja parhaiden lintusoiden suojelua.

RÄYSKÄ *Sterna caspia*

Hilden & Hario (1993) esittävät Saaristomeren kannaksi 295 paria 1990-luvun alussa. Tästä Ahvenanmaan osuus on noin 150 paria eli TLY:n alueen kanta olisi noin 150 paria. Heidän mukaansa Dragsfjärdissä pesi noin 30 paria ja Uudenkaupungin saaristossa 130 paria.

Näin tarkkaan tietoon ei tällä kyselyllä päästy. Uudenkaupungin kolonioista tuli tietoja (Vesa Muuriinen), mutta muualta vain yksittäispareista paitsi Hou Mossalan Fjärdskär, jossa 1986 oli pieni kolonia (Kalle Rainio). Yksittäisparien tiedotkin olivat useimmat vanhoja paikkoja, joissa ei enää pesitä.

Räyskät liukuvat laajalti ja 22 vastausta kertoi pesimisaikaisista havainnoista ei pesimäpaikoilla ja 23 vastaajaa ei ollut havainnut lajia pesimäaikana 1980-luvulla.

Lajin arvioi vähentyneen 10 henkilöä. Useimmiten muutos koski tilannetta 1970-lukuun verrattuna ja arvio koski yleensä esiintymistä, ei vain pesimäpaikkojen vähenemistä. 4 mielestä ei ole vähentynyt, 1 ilmoitti lajin todennäköisesti runsastuneen ja 8 totesi että ei tiedä muutoksista.

Nykyesiintymisestä muutama esimerkki: "ulompana pesii, 1-2 poikuetta saapuu joka kesä lahdelta poikasten vartuttua lentokykyisiksi" (Rolf Karlson); "viimeksi pesinyt vuonna 1976 Lilla Äggsjärven Ominaisen lähellä, ei näy enää juuri kesälläkään" (Lennart Saari); "viime vuosina vain pari satunnaista ad havaintoa eikä lainkaan nuoria lintuja, 1950-70 luvulla säännöllisesti poikueittainkin Enäjärvellä" (Matti Halttunen).

Laji esiintyy Varsinais-Suomessa

Suokukko pesii merensaaristossa, laidunnetuilla rantaniityillä ja isoilla avosoilla.

pesimäpaikkojen ulkopuolella kymmenien kilometrien päässä pesimäpaikoilta kalassa alkukesällä ja emot kiertelevät loppukesällä poikueiden kanssa kalastamassa järvillä ja lahdilla. Keväällä havaintoja siellä täällä sekalaisesti. Kiertelyhavainnot vähentyneet viime aikoina (vrt edellä), mutta sopivin paikoin vielä runsaasti (Kemiö, Sjöfax 25 yks vuonna 1990 (Pekka Loivaranta).

POHJANTIKKA *Picoides tridactylus*

Lajista on ollut kirjoitus Ukulissa (Karlin 1980c). Atlastietojen mukaan havaittu vanhassa 14 ja uudessa 11 ruudussa. Jo atlastiedot kertovat lajin olevan vähälukuinen Varsinais-Suomessa ja niinpä 44 vastasi, että ei ole nähnyt lajia pesimäaikana. Satunnaisia pesimäaikaisia havaintoja runsaalla 10 vastaajalla.

Esiintymistä kuvaavat hyvin seuraavat kommentit: "1970-luvun alkupuoliskolla laji kuului retken vakio-tikkoihin ja vielä 73/74 pesäkolaja näkyi esim. TLY:n senaikaiselle lintuasemalle vievälle tielle. Laji vähentynyt verrattuna vuoteen 1974. Parimäärä Laitila-Mynämäki-Eura 1-2 paria" (Sven Nordqvist). "Pesinee säännöllisesti Vaskijärven luonnon-

puiston suosaarekkeissa" (Raimo Hyvönen). "Talvina 69-75 näkyi paljon, ei sen jälkeen"/Esko Gustafsson).

10 totesi lajin vähentyneen, 4 mielestä ei ole vähentynyt, 1 mielestä todennäköisesti runsastunut ja 8 ei tiennyt muutoksista.

Vaskijärven luonnonpuisto lienee ainoa vakituinen pesimäpaikka maakunnassa, muualla hyvin satunnaisesti siellä täällä ja lisäksi talvelkin harvinaistunut huomattavasti. Esiintyy ilmeisesti pesimäaikana lähes ainoastaan maakunnan pohjoisosissa. Pesimäkanta suuruusluokkaa 10 (-20) paria.

PIKKUSIEPPO *Ficedula parva*

Lajista on ollut kirjoitus Ukulissa (Kunttu ym. 1990). Tässä kirjoituksessa esitetty pätee hyvin saamiini vastauksiin. 40 ei ollut havainnut lajia pesimäaikana, satunnaisia havaintoja oli 10 ja pesintähavaintoja oli 8 henkilöllä. Vakituksia paikkoja ei ollut kenenkään tiedossa. Varmin paikka lienee Vaskijärven luonnonpuisto.

KIRJALLISUUS:

Gustafsson, E. 1989: Uhanalaiset lintulajit - linnustomme tulevaisuus.

Ukuli 20: 22-25.

Gustafsson, E. 1990: Varsinais-Suomen uhanalaiset lintulajit. Ukuli 21: 4-9.

Gustafsson, E. 1991: Uhanalaisista linnuista saa tietoa vain keräämällä. Ukuli 22 (3): 4-6.

Hilden, O. & Hario, M. 1993: Muuttuva saaristolinnusto. 317 s. Forssa.

Karlin, A: 1980a: Varsinais-Suomen kaakkurit. Ukuli 11(1): 36-37.

Karlin, A. 1980b: Riekon esiintymisestä Varsinais-Suomessa. Ukuli 11 (3): 53-56.

Karlin, A. 1980c: Pohjantikan esiintymisestä Varsinais-Suomessa. Ukuli 11 (4): 25-29.

Kunttu, S., Nikkanen, T. & Piha, J. 1990: Pikkusiepon esiintyminen TLY:n alueella. Ukuli 21 (3): 15-17.

Multala, V. 1981: Lapasotka, vuoden 1978 projektilaji. Ukuli 12 (2): 12-17.

Mäntylä, K., Helppi, K., Lilja, I., Nuotio, K., Saiha M., Sarlund, T. & Sundelin, R. 1993: Satakunnan ulko-saariston linnusto 1988. Satakunnan Linnu 24 (2): 36-68.

Perttula, H. 1990: Etelänsuosirrin pesimäalueet ja niiden kunnostus Suomessa. Lintumies 25: 11-15.

Osoitemuistio 1994

Hallitus

Puheenjohtaja Markku Lauren Sydmo, 21600 Parainen	887 955
Varapuheenjohtaja Annika Forsten Aurakatu 20 A 5, 20100 Turku	318 404
Sihteeri Maija-Liisa Heikkilä Puutarhakatu 23 A 4, 20140 Turku.....	308 426
Rahastonhoitaja Petri Laine Mäkiläntie 5 a 15, 21530 Paimio.....	732 441
LYL-aluevastaava Sampo Kunttu Rauhankatu 13 A, 20100 Turku.....	304 424
Jäsen Rami Lindroos It. Pitkäkatu 37 B 58, 20100 Turku.....	2334 281
Jäsen Juhana Piha Norjankatu 25, 20740 Turku	2423 940
Jäsen Rauno Laine Rauhankatu 9 Bb 43, 20100 Turku.....	304562
Jäsen Mikael Nordström Koulukatu 23 D 83 20100 Turku.....	2534227
Jäsen William Velmala Vähäjoentie 8, 21530 Paimio	805 186

Arkisto

Lintuhavaintoarkisto Sampo Kunttu ks. hallitus	
Lehtiarkisto Rami Lindroos ks. hallitus	
Järvilintuarkisto Asko Suoranta Koukkarinkatu 4 C 33, 20610 Turku.....	2446 619
Suoarkisto Antti Karlin Kalevantie 15 A 22, 23500 U:ki.....	922-24 040

Nuorisosaosto

Puheenjohtaja Sampo Kunttu ks. hallitus	
Sihteeri Paavo Sallinen Riukuaidankatu 4, 20780 Kaarina.....	2433 066

Jurmon lintuasema

Asemanhoitaja Veijo Vänskä 21650 Lillandet.....	926-54 258
Vara-asemanhoitaja William Velmala ks. hallitus	

Jäsentiedote

Tiedotevastaava Rasmus Mäki Linnankatu 28 B 22, 20100 Turku	2504448
--	---------

Toimikunnat

Aluerariteettikomitea

Puheenjohtaja Jarmo Komi It. Rantakatu 46A15, 20810 Turku	351124
Sihteeri Jyrki Normaja Eerikinkatu 27 B 20100 Turku.....	515371

Antikviteettikomitea

Puheenjohtaja Juha Vuorinen Katunpää 2 C 11, 20610 Turku.....	531 213
---	---------

Havaintotoimikunta

Sampo Kunttu ks. hallitus

Petolintutoimikunta

Seppo Pekkala Vaskitorvenkatu 11 as 3, 20880 Turku	354 582
--	---------

Tutkimustoimikunta

Esa Lehikoinen Mäntytie 14 E, 23100 Mynämäki.....	706 064
--	---------

Urheilutoimikunta

Tomi Kaijanen Saukonkatu 4, 20780 Kaarina.....	2425838
---	---------

Varsinais- Suomen Linnut -kirjan toimituskunta

Puheenjohtaja Juhana Piha Norjankatu 25, 20740 Turku.....	2423 940
--	----------

Retkitoimikunta

Retkivastaava Kalle Larsson

Ukulin toimitus

Osoite: PL 67, 20101 Turku
Päätoimittaja: Rami Lindroos
Toimittaja:
Sampo Kunttu ks. hallitus

Pönttö- ja siemenasiat

tietoja hallitukselta

Loukkaantuneet eläimet

Anja Eerikäinen.....	484062
----------------------	--------